

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ พัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
กรณีการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
โรงเรียนบ้านสุหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา”

โดยนางเอกจิรา จันทร์จิตจริงใจ และคณะ

มิถุนายน 2553

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ พัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
กรณีการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
โรงเรียนบ้านสุหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา”

คณะผู้วิจัย

- นางเอกจิตรรา จันทร์จิตจริงใจ
- นางสาวปรีดา แก้วสวัสดิ์
- นางสาวสุชาดา หมั่นหลี่

โครงการผู้บริหารโรงเรียนทำวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สรุปผู้บริหาร

- ชื่อโครงการ** : พัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข กรณีการจัดการแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
- ผู้วิจัย** : นางเอกจิตรา จันทร์จิตจริงใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
- แหล่งทุน** : โครงการผู้บริหารโรงเรียนทำวิจัย สำนักงานประสานงานชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพารา” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
-

โครงการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข กรณีการจัดการแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเพื่อศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และทดลองครั้งนี้ผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนบ้านสุเหร่า จำนวน 15 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า ระดับช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 437 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม 3) แบบสังเกต และทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน ผู้บริหาร และครู มีการประชุมทำความเข้าใจ และพัฒนาความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวางแผนการจัดการเรียนการสอน 2) ขึ้นจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยกำหนดหัวเรื่อง และให้กลุ่มสาระวิชา ทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและด้านการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กำหนดหลักสูตร แผนการเรียนรู้ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ได้ออกไว้ หัวเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับ สภาพนักเรียน สภาพแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี 3) ขึ้นจัดการเรียนการสอน ตามแผนที่วางไว้ ในการจัดการเรียนการสอนมุ่งสอน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้จัดกิจกรรมกลุ่ม ให้

นักเรียนได้ไปหาความรู้จากชุมชน เขียน จดบันทึก แล้วนำมาอธิบายในห้องเรียน ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะมีการทำความเข้าใจกันเป็นระยะ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ขึ้นปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะร่วมกันประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จากโครงการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา สำคัญ ดังนี้

1. ผู้บริหารมีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ผู้บริหาร คณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีควมมีบทบาทในการมีส่วนร่วมวางแผนและการดำเนินการ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

3. ครูทุกคนต้องมีความตระหนักต่อบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และต่อสังคม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่สมบูรณ์แบบ ควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นในวิชาชีพหมั่นแสวงหาความรู้และพัฒนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อุทิศเวลาให้กับงานในหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ และทำงานเต็มเวลา จึงจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ครูผู้สอนที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ สู่ผู้เรียนโดยตรง เพื่อส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาและสร้างอนาคตที่ดีของประเทศ

4. โรงเรียนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ในโครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ให้มีทิศทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเป็นประโยชน์ต่อการหาจุดบกพร่องและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. โรงเรียนควรให้ความสำคัญ สนับสนุนปัจจัยที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ

คำนำ

การวิจัยโครงการ “พัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข: กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ในครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ด้วยการทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูล สนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า ในภาพรวม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย และบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการขึ้น และขอขอบคุณคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่ให้การสนับสนุน ชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน และร่วมมือในการทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยดีเสมอมา

(นางเอกจิตรา จันทรจิตจริงใจ)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านสุเหร่า ที่ให้ข้อมูลและร่วมทำกิจกรรมต่างๆ จนประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ให้ทุนในการวิจัยครั้งนี้
สุดท้ายขอขอบคุณ รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ และเจ้าหน้าที่ชุดโครงการวิจัยผู้บริหาร โรงเรียนทำวิจัย
ทุกคนที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำรายงานการวิจัยเล่มนี้ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานเล่มนี้จะ
เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและผู้สนใจทางวิชาการต่อไป

เอกจิตรา จันทรจิตจริงใจ

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเพื่อศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และทดลองครั้งนี้ผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนบ้านสุเหร่า จำนวน 15 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า ระดับช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 437 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม 3) แบบสังเกต และทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน ผู้บริหาร และครู มีการประชุมทำความเข้าใจ และพัฒนาความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวางแผนการจัดการเรียนการสอน 2) ขั้นตอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครู ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยกำหนดหัวเรื่อง และให้กลุ่มสาระวิชา ทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและด้านการสอนงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กำหนดหลักสูตร แผนการเรียนรู้ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ได้เลือกไว้ หัวเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพนักเรียน สภาพแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี 3) ขั้นตอนจัดการเรียนการสอน ตามแผนที่วางไว้ ในการจัดการเรียนการสอน มุ่งสอน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้จัดกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้ไปหาความรู้จากชุมชน เขียน จดบันทึก แล้วนำมาอธิบายในห้องเรียน ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะมีการทำความเข้าใจกันเป็นระยะ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ขั้นตอนปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะร่วมกันประเมินผลกิจกรรม ต่าง ๆ ของนักเรียน เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การพัฒนาการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัด กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1 จากผลการประเมินการพัฒนาการด้านเก่ง ซึ่งหมายถึง การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทักษะกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการจัดการ ทักษะการนำความรู้ไปใช้ รวมถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าคะแนนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะกระบวนการ คิดใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สรุปเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็น และมีทักษะ การนำความรู้ไปใช้ ในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจได้ มีค่าคะแนนน้อยกว่าทักษะในข้ออื่น ๆ และสอดคล้องความ คิดเห็นของครูส่วนใหญ่ ที่เห็นว่า หลังการมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว นักเรียนมีความ กระตือรือร้น สามารถจัดกระบวนการคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และส่งผลให้นักเรียน ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การประเมินผลการพัฒนาด้าน ดี ซึ่งหมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครอบครัว และชุมชน รวมถึงเป็นคนดีตามค่านิยม 8 ประการที่ดี ของคนไทย นั้น พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่ามีคะแนนในภาพรวม มีค่าคะแนนในระดับมาก เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการที่โรงเรียนบ้านสุเหร่าได้จัดทำขึ้น จะเน้นไปยังกิจกรรมที่ให้นักเรียนต้อง แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่องานที่ครูมอบหมาย

3. การประเมินผลด้าน มีสุข ซึ่งหมายถึง การมีเจตคติต่อการเรียนรู้ มีความชอบ พอใจในศิลปะ ดนตรีกีฬา ไร่เริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี มีสุขภาพร่างกายหรือสุขอนามัย พอใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พึงพอใจในชีวิตของตนเองในปัจจุบัน และห่างไกลยาเสพติด พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า มีคะแนนในภาพรวม มีค่าคะแนนในระดับมาก และจากหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรโรงเรียนบ้านสุเหร่า ได้มีการนำศิลปะป้องกันตัวศิลปะ มาใช้ในการออกกำลังกายหน้าชั้นเรียน นักเรียนได้ซึมซับ ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ รวมถึงทำให้มีสุขภาพ ร่างกายที่แข็งแรง

ด้านปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ เกิดมาจากการมีวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร การใช้แนวประชาธิปไตยโดยเสนอความคิดเห็นผ่านที่ ประชุม ทำให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักในความสำคัญ และเกิดการร่วมมือร่วมใจกันขึ้น

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	8
รูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	13
การจัดกระบวนการสอนแบบบูรณาการ	22
การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	32
คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การแปรผล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
แนวคิด กระบวนการ และรูปแบบของการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม	55
คุณลักษณะเก่งดีมีสุข ของผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะ	
นะ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีผลการวิจัย	
การพัฒนาคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข	71
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน ใน	72
เรื่อง เก่ง ดี มีสุข หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	79
วิธีดำเนินการค้นคว้า	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	80
สรุปผล	80
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	
ภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัย	89

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับกับสภาพความต้องการทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้าน ต่าง ๆ ได้ (กรมวิชาการ 2543 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลา และมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง ทำให้เกิดองค์ความรู้ในตัวของผู้เรียน (กรมวิชาการ : 2544) หลักการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน บทบาทของครูไม่ได้การถ่ายทอดความรู้เข้าสู่ผู้เรียน แต่เพียงอย่างเดียว ต้องช่วยให้ผู้เรียนสร้างและประกอบแบบจำลองทางความคิดให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสร้างหรือร่วมสร้างสิ่งที่มีความหมายในตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (กรมวิชาการ : 2544)

ดังนั้นครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน โดยมีจุดมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (อาภาพรธน์ พริยาพิทักษ์ภรณ์ : 2546)

ให้ความหมายของคำว่า เก่ง – ดี – มีสุข กับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

โดยมีองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้ **เก่ง** หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีกับผู้อื่น **ดี** หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม **สุข** หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบด้วยความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต การมีความสงบทางใจ

ในทางการศึกษา **เก่ง ดี มีสุข** หมายถึง ความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ **เก่ง** หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ ทางทักษะปฏิบัติ **เก่ง** หมายถึง มีความรู้แจ้งแล้วยังมีความชำนาญปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นทั้งทักษะฝีมือและทักษะทางปัญญา **ดี** หมายถึง เป็นผู้ที่มีเจตคตินิยมที่ดีทั้งต่อการเรียน ความเป็นอยู่ต่อบุคคล ต่อสังคม ชุมชน และประเทศ **มีสุข** หมายถึง สนุกกับการเรียนและใคร่เรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษา คือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการสอนในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายเน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ

([www.wk.ac.th/proflect/kan yarath/Project](http://www.wk.ac.th/proflect/kan%20yarat/Project). 25 กันยายน 2552)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของแต่ละวิชา เน้นกฎทฤษฎี ประเด็น และข้อคำถามที่มีความสำคัญหรือประเด็นร่วมกันให้ผู้เรียนสืบค้นคำตอบ เน้นการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น การบูรณาการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ ความรู้ และกระบวนการเรียนการสอนด้วยเหตุผลว่าปัญหาที่ต้องแก้ไข และประสบการณ์ต่าง ๆ ล้วนแต่มีความเชื่อมโยงกับหลาย ๆ สาขาวิชา จึงต้องมีการเรียนรู้และใช้ทักษะมากมายเพื่อองค์ความรู้และทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถที่ลุ่มลึก

โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ได้พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกันได้ทำการศึกษาสำรวจและประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการเรียนการสอนแต่ละแบบ ทำให้ได้พบว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันนักเรียนมีภาระงานมากและซ้ำซ้อนการเรียนรู้ไม่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจริง มีการ

เรียนแบบแยกส่วน แยกวิชา ทำให้นักเรียนไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ต่างๆจึงได้แนวคิดว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชา เน้นกฎ ทฤษฎี ประเด็น และข้อคำถามที่มีความสำคัญหรือประเด็นร่วมกันให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบเน้นการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการบูรณาการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาสาระความรู้และกระบวนการเรียนการสอนด้วยเหตุผลว่า ปัญหาที่ต้องแก้ไขและประสบการณ์ต่างๆล้วนแต่มีการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลายๆสาขาวิชาจึงต้องเรียนรู้และใช้ทักษะมากมายเพื่อสร้างองค์ความรู้แลทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถที่ลุ่มลึก จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้โรงเรียนบ้านสุเหร่าสนใจนำเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการมาทดลองใช้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้วยความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนบ้าน ตระหนัก เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ จึงได้มีการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกันได้ทำการศึกษาสำรวจและประเมินผลที่เกิดขึ้น พบว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันนักเรียนมีภาระงานซ้ำซ้อน การเรียนรู้ไม่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจริง มีการเรียนแบบแยกส่วน แยกวิชา ทำให้นักเรียนไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงได้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
3. เพื่อศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาความรู้ และสร้างรูปแบบในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ในรูปแบบของโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และนำไปเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่โรงเรียนที่สนใจต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตประจำวัน

ครูในกลุ่มเป้าหมายศึกษา กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4 รูปแบบ คือ แบบ สอดแทรก แบบขนาน แบบสหวิทยาการ แบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ และเลือกจัดกระบวนการเรียนรู้แบบที่เหมาะสมของเนื้อหาวิชา และความสามารถของครูผู้สอน เพื่อให้ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความรับผิดชอบ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้อการวิจัยนี้ในครั้งนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้มุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ในประเด็น ดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีทักษะในกระบวนการคิด มีทักษะในกระบวนการจัดการ และมีทักษะการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ความรับผิดชอบ
4. เจตคติต่อการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้แยกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. กระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
3. ปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน บ้านสุเหว่า จำนวน 17 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า ระดับช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 437 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน
2. ครู จำนวน 15 คน
3. นักเรียน จำนวน 437 คน

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ผู้วิจัยสามารถตั้งเป็นสมมติฐานการศึกษา ได้ดังนี้

1. ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจรูปแบบกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. นักเรียนได้พัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความรับผิดชอบ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
3. ผู้บริหารสามารถพัฒนาการจัดการด้านวิชาการ ในการสร้างความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัย การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข" ของโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข หมายถึง เก่ง ดี มีความสุข" คือคุณลักษณะสำคัญของ ผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

เก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องของไทยและสากล ทนสมัย ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้จักแก้ปัญหาและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่น มีเหตุผล รับผิดชอบหน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตสำนึกในประชาธิปไตย รักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

มีความสุข คือคนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและจิต ร่าเริงแจ่มใส รู้จักและเข้าใจตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสุขในการเรียนรู้และการทำงาน มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง ปลอดพ้นจากอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยง เนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง ของรายวิชาเดียวกัน มาใช้ในการ จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดรวบยอด โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไป สร้างงาน แก้ปัญหา และใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า โดยวัดได้จากการทดสอบประจำภาคเรียน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันในการจะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย

เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ จะกล่าวถึง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ โครงการ “การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข” ซึ่งจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
2. รูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้
3. การจัดกระบวนการสอนแบบบูรณาการ
4. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
5. คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

แนวคิดเรื่องกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้มีนักคิด และการศึกษาจำนวนมากได้พัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมีพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา ด้านปรัชญา และด้านศาสนา (กรมวิชาการ, 2542) ดังนี้

1. พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา

การพัฒนาการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่สำคัญ คือ พัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย และพัฒนาการทางสติปัญญาของคนที่มีลักษณะเดียวกันในช่วงอายุที่เท่ากัน ซึ่ง เพียเจต์(Piaget) นักทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา นักทฤษฎีชาวสวิสผู้สนใจในพัฒนาการของเด็ก ได้เสนอทฤษฎีว่า มนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดมาพร้อมที่จะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์มีความสามารถในการจัดรวบรวมข้อมูล และการซึมซับปรับตัว (assimilation) เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก็จะซึมซับเอาประสบการณ์ใหม่ ให้รวมเข้าอยู่ในโครงสร้างของสติปัญญา(cognitive structure) โดยจะเป็นการตีความ หรือการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม เพียเจต์มองว่ามนุษย์นอกจากสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงความคิด

เดิมจากประสบการณ์เดิมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับโครงสร้างทางปัญญาขั้นตอนการพัฒนาทางปัญญาเป็นไปตามขั้นตอน

กล่าวได้โดยสรุปว่าเพียเจต์มองว่า ความคิดต่างๆของมนุษย์ คือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมระหว่างที่ปรับตัวเพื่อรักษาดุลยภาพแห่งชีวิตจะเกิดการเรียนรู้และความคิดขึ้นด้วยพัฒนาการทางความคิด (สติปัญญา) ต่างๆ ออกเป็น 2 ระดับ คือ 1. การปรับด้วยการซึมซับ (assimilation) และ 2. การปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) และผลการทำงานของขบวนการดังกล่าวจะเกิดเป็นโครงสร้าง (schema) ขึ้นในสมองโครงสร้างต่างๆพัฒนาตามระดับอายุและจะสมบูรณ์เมื่ออายุประมาณ 15 ปี เพียเจต์ถือว่าเป็นไปตามลำดับขั้นจะข้ามขั้นไม่ได้ แต่อัตราของการพัฒนาการจะแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคนอันเนื่องมาจากความแตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพียเจต์ยังได้แบ่งการพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์เป็น 4 ขั้น ตามลำดับอายุ คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (sensorimotor) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงประมาณ 2 ปี วัยนี้เป็นวัยที่มนุษย์ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่างๆของร่างกายเป็นหลัก
2. ขั้นความคิดก่อนการปฏิบัติการ (preoperational) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 1 ปีครึ่ง – 6 ปี เป็นขั้นเริ่มเรียนรู้การพูดและเข้าใจเครื่องหมายท่าทางที่สื่อความหมายเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบๆตัว เริ่มมีความสามารถทางภาษา แต่ยังไม่สามารถใช้เหตุผลได้นัก
3. ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (concrete operational) ขั้นนี้เริ่มจากอายุประมาณ 7 – 11 ปี พัฒนาการ ในช่วงนี้มนุษย์สามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่แลเห็นได้ แล้วแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ และสามารถคิดย้อนกลับ (Reversibility) ได้
4. ขั้นการคิดแบบนามธรรม (formal operational) ขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 11-15 ปี เป็น ช่วง ที่มนุษย์รู้จักการใช้เหตุผล และเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ สามารถที่จะตั้งสมมุติฐานและทฤษฎีและเห็นว่าความจริงที่เห็นด้วยกับการรับรู้ไม่สำคัญเท่ากับการคิดถึงสิ่งที่อาจเป็นไปได้ (possibility) เด็กวัยนี้จึงเป็นเด็กที่เริ่มมีความทะเยอทะยาน และความใฝ่ฝัน

นอกจากนี้ ยังมีหลักการเรียนรู้ของ ทฤษฎีของธอร์นไดค์ เรียกว่าทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง (Response - R) โดยมีหลักเบื้องต้นว่า “การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง (Response - R) โดยมีหลักเบื้องต้นว่า “การเรียนรู้

เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดี หรือเหมาะสมที่สุด เราเรียกการตอบสนองเช่นนี้ว่าการลองถูกลองผิด (Trial and error) นั่นคือการเลือกตอบสนองของผู้เรียนรู้อาจจะกระทำด้วยตนเองไม่มีผู้ใดมากำหนดหรือชี้ช่องทางในการปฏิบัติให้และเมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว การตอบสนองหลายรูปแบบจะหายไปเหลือเพียงการตอบสนองรูปแบบเดียวที่เหมาะสมที่สุด และพยายามทำให้การตอบสนองเช่นนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่ต้องการให้เรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ ธอร์นไธส์ (อ้างใน ทิศนา ชามมณี. 2548 : 51)

บลูม Bloom (<http://th.wikipedia.org/wiki/>) ให้แนวคิดเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านความรู้สึกและเจตคติ (Affective domain) และด้านทักษะ (Psycho-motor domain) โดยในแต่ละด้านจะมีการเรียนรู้ย่อยๆ มากมายที่แสดงแนวคิดด้านการคิดชัดเจนว่า บุคคลเรียนรู้ทางด้านสติปัญญา หรือการคิดด้านจิตใจและด้านการกระทำในเรื่องเกี่ยวกับการคิด บลูมให้ข้อคิดเห็นว่า “การคิดของบุคคลเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการเรียนรู้การจำการเข้าใจและพัฒนาต่อไปถึงขั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมิน”

2 พื้นฐานด้านปรัชญา

จอร์จ เอฟ เนลเลอร์ (Kneller 1971:1) กล่าวว่า ปรัชญาการศึกษา คือการค้นหาความเข้าใจในเรื่องการศึกษาทั้งหมด การตีความหมายโดยการใช้ความคิดรวบยอดทั่วไปที่จะช่วยแนะแนวทางในการเลือกจุดมุ่งหมายและนโยบายของการศึกษา วิจิตร ศรีสะอ้าน (2530 : 223) ให้ความหมายของปรัชญาการศึกษา ไว้ว่า ปรัชญาการศึกษาเป็นหลักและทฤษฎีทางการศึกษา ซึ่งสามารถที่จะนำมาเป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ได้ กองส่งเสริมวิทยะฐานะครู กรมการฝึกหัดครู (2530 : 20) ให้ความหมายว่า ปรัชญา การศึกษาเป็นแนวคิดอุดมคติ หรืออุดมการณ์ทางการศึกษา ซึ่งได้กลั่นกรองมาแล้วและจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา พื้นฐานแนวคิดทางด้านปรัชญาที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาได้แก่

ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism) เป็นปรัชญาการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาพื้นฐานกลุ่มนิยมเชิงเหตุผล ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้เชื่อว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของธรรมชาติมนุษย์คือ ความสามารถในการใช้เหตุผล เพื่อให้มนุษย์บรรลุจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ปรารถนา และมีแนวทางในการจัดการศึกษาคือการจัดประสบการณ์ให้ได้มาซึ่ง ความรู้ ความคิดที่เป็นสัจธรรม มีคุณธรรม และมีเหตุผล จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ พัฒนาด้านปัญญาสติให้เต็มที่ถกเถียง ใช้เหตุผล และสติปัญญาได้แย่งกัน ครูเป็นผู้นำในการอภิปราย ตั้งประเด็นและยั่วให้มีการอภิปรายถกเถียงกัน ผู้เรียนจะได้พัฒนาสติปัญญาของตน

ได้อย่างเต็มที่เมื่อมนุษย์ได้พัฒนาสติปัญญาอย่างดีแล้วก็จะทำอะไรอย่างมีเหตุมีผล การจัดการศึกษาก็ควรจะพัฒนาคุณสมบัติเชิงสติปัญญาและเหตุผลในตัวมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ดำรงความเป็นคนดีตลอดไปไม่เปลี่ยนแปลง แต่ไม่เน้นการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ผู้ให้กำเนิดแนวความคิดใหม่ทางปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ได้แก่ ซอเรนคีร์เคอร์การ์ด (Soren Kierkegard) นักปรัชญาชาวเดนมาร์ก เขาได้เสนอความคิดว่า ปรัชญาเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน ดังนั้นทุกคนจึงควรสร้างปรัชญาของตนเองจากประสบการณ์ ไม่มีความจริงนิรันดร์ให้ยึดเหนี่ยวเป็นสรณะตัวตาย ความจริงที่แท้คือสภาพของมนุษย์ จุดมุ่งหมายของการศึกษา การศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเอง ว่ามีความต้องการอย่างไร แล้วพัฒนาตนเองไปตามความต้องการอย่างอิสระ เพื่อจะได้พัฒนาความเป็นมนุษย์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ด้วยการเลือกเรียนได้ตามความพอใจ และมีความรับผิดชอบในสิ่งที่เลือก นอกจากนี้ยังมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (Self discipline) การจัดการศึกษาตามลัทธินี้ หลักสูตร ไม่กำหนดตายตัว แต่ต้องเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น เนื้อหาของหลักสูตรจะเน้นทางสาขามนุษยศาสตร์ (Humanities) เช่น ศิลปะ ปรัชญาวรรณคดี ประวัติศาสตร์ การเขียน การละคร จิตกรรม ศิลปะประดิษฐ์ นักปรัชญาเชื่อว่าวิชาเหล่านี้จะฝึกฝนผู้เรียนทางด้านสุนทรียศาสตร์ อารมณ์ และศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม วิชาต่าง ๆ ไม่ได้จัดให้เรียนตายตัว แต่จะให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความพอใจ และความเหมาะสมเพื่อผู้เรียนจะได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการศึกษา และเชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิด มีความสามารถในตนเองมีเสรีภาพอย่างแท้จริง เป็นผู้เลือกแนวทางที่จะพัฒนาตนเองด้วยตนเอง เพราะเป้าหมายการศึกษามีใช่เพื่อความรู้ มีใช่เพื่อสังคม แต่เพื่อผู้เรียนที่จะรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง ด้วยเหตุนี้แนวทางจริยธรรม และการประพฤติปฏิบัติต่างๆ เป็นเรื่องส่วนบุคคลที่จะเลือกใช้วิธีทางใด แต่ทั้งนี้จะต้องมีวินัยในตนเอง และรับผิดชอบต่อการกระทำและผลที่เกิดขึ้น (Power 1982 : 145 อ้างถึงใน อรสา สุขเปรม 2541)

3. พื้นฐานแนวคิดด้านศาสนาในการจัดการศึกษา

ปรัชญาการศึกษา ตามแนวพุทธธรรมจากพระธรรมปิฎกตั้งแต่ครั้งยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ ได้อธิบายว่า ชีวิตเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ จำนวนมากจึงได้จัดเป็น 2 ประเภท คือ องค์ประกอบทางร่างกายและจิตใจ ซึ่ง ทุกส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไปตามสัมพันธแห่งเหตุปัจจัยต่าง ๆ “การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชีวิตเข้าถึงอิสรภาพคือ ทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุด และมีความเป็นใหญ่ในตัวในการที่กำหนดความเป็นอยู่ของตนให้มากที่สุด การศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความจริง เพื่อประโยชน์ในการ ปรับตัวและสิ่งแวดล้อม

อย่างถูกต้องและการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง การทำลายอวิชชา เป็นภาวะแห่งความไม่รู้หรือหลงผิด และการทำลายตัณหา การศึกษาช่วยในการปรับตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่ การพัฒนาทางองค์ประกอบทางด้านร่างกายให้มี สุขภาพดี แข็งแรง และการพัฒนาองค์ประกอบทางด้านจิตใจให้มีสติปัญญา และคุณธรรมมากขึ้น ทำให้รู้จักและเข้าใจ ถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของตนกับสิ่งแวดล้อมและการรู้จักปรับสิ่งแวดล้อมเป็น ประโยชน์แก่ตน โดยการรู้จักเอา ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมแต่พอสมควรเท่าที่มีอยู่

ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช จะเห็นได้จากกระแสพระราชดำรัส ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้ “การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อช่วยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ”

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี เป็นผู้ริเริ่มจุดประกาย ความคิดในการนำหลัก พุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ความหมายและจุดมุ่งหมายของ การศึกษา คือ การพัฒนาขั้น 5 ของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้บรรลุชีวิตที่ ร่มเย็น นโยบายหรือแนวทางการศึกษาแนวทางตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่จุดหมายของ การศึกษาดังกล่าวได้ก็คือ มรรค 8 ซึ่งย่อได้เป็น ศีล สมาธิ และปัญญา ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับ 1) ตนเอง 2) สิ่งแวดล้อม 3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ สิ่งแวดล้อม โดย ให้เรียนวิชาต่างๆ เพื่อจะได้พบว่าตนเองถนัดอะไร มีศักยภาพไปในทางใดวิธีการของการศึกษาการ จัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสม ได้แก่ การสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ ซึ่งได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ดร.สุวิทย์ มูลคำ.(2547: 45-51) ได้นำเสนอการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ไว้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียน พยายามค้นคิดวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจ เป็นแนวทางการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดค้นแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ ของอริยสัจเป็นแนวทางการแก้ปัญหา

องค์ประกอบสำคัญ การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ หัวข้อปัญหา ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

จะเห็นได้ว่า แนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ได้ใช้แนวคิดต่าง ๆ รวมกัน เช่น เพียเจต์(Piaget) เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ทฤษฎีของธอร์นไคด์

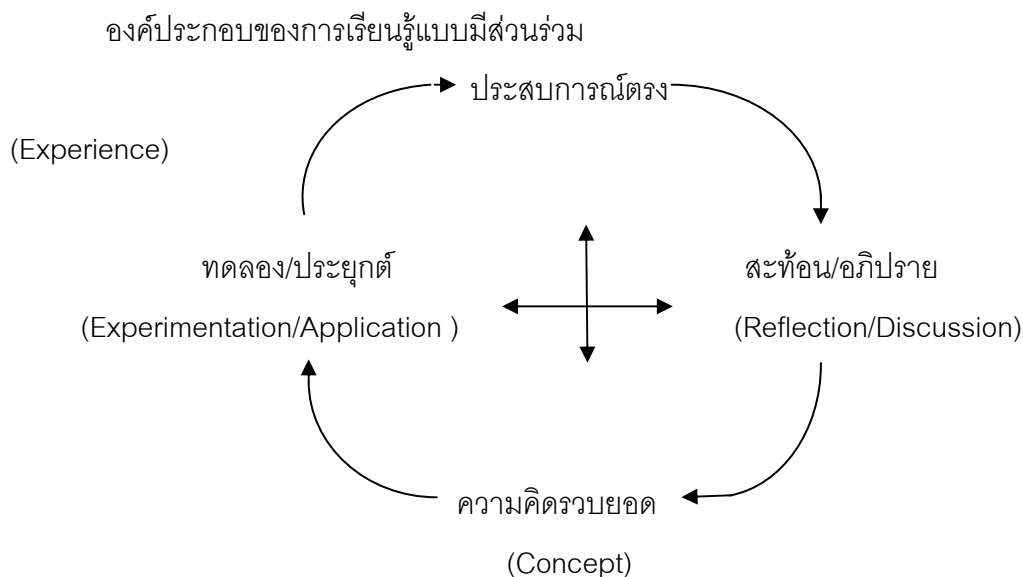
ในการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดี หรือเหมาะสมที่สุด ปรัชญาการศึกษาเน้นตรินิยม ที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ให้ได้มาซึ่ง ความรู้ ความคิดที่เป็นสัจธรรม มีคุณธรรม และมีเหตุผล จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ พัฒนาด้านปัญญาสติให้เต็มที่ รวมถึงการนำหลักพุทธ ศาสนามาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ตามคุณลักษณะที่ต้องการของคนไทย

รูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะทำให้นักเรียนได้ค้นพบตนเอง เข้าใจความต้องการและทราบถึงระดับความสามารถของตนเอง ได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานอื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนา ไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และสังคม ปรรอณาอย่างยิ่ง

Kolb (ออนไลน์. 1994) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนควรมีทักษะในการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ แม้บางคนจะชอบ/ถนัด หรือมีบางองค์ประกอบมากกว่า เช่น เคยมีประสบการณ์จริง แต่ถ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือไม่นำประสบการณ์มาร่วมอภิปราย นักเรียนนั้นก็ขาดการมีทักษะในองค์ประกอบอื่น ฉะนั้นนักเรียนจึงควรมีทิศทางการเรียนรู้ทุกด้าน และควรมีพัฒนาการการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจร หรือทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ที่มา : สุมนทนา พรหมบุญ. 2540 : 16.

1 ขั้นประสบการณ์ (Experience) ในการจัดการเรียน เนื้อหาที่ใช้ในการให้ความรู้หรือนำไปสู่การสอนทักษะต่างๆส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่มีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว องค์ประกอบที่เป็นประสบการณ์นี้ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้นักเรียนซึ่งมีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้วดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากตนเองได้ ขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน การที่ผู้สอนพยายามให้นักเรียนดึงประสบการณ์มาใช้ในการเรียนจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งนักเรียนและผู้สอนดังนี้

1.1 นักเรียน การที่นักเรียนได้ดึงประสบการณ์ของตนเองออกมานำเสนอร่วมกับเพื่อนๆจะทำให้นักเรียนรู้สึกได้ว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้รับโอกาสรับรู้เรื่องราวของคนอื่น ซึ่งจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้สมพันธภาพในกลุ่มนักเรียนเป็นไปด้วยดี

1.2 ผู้สอน ไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบายหรือยกตัวอย่างนักเรียนฟัง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อยกระตุ้นให้นักเรียนได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง ผู้สอนอาจใช้ใบชี้แจงกำหนดกิจกรรม ของนักเรียนในการนำเสนอประสบการณ์ ในกรณีที่นักเรียนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอนหรือน้อย ผู้สอนอาจจะยกกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ก็ได้

2 ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) นักเรียนจะได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิจัย นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น และผลสะท้อนความคิดเห็นเป็นการอภิปราย จะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้

ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเองและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์ประกอบจะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ และเจตคติในเรื่องที่อภิปราย การที่นักเรียนจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นได้มากนักน้อยแค่ไหน เป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับใบงานที่ผู้สอนจัดเตรียมซึ่งประกอบไปด้วยประเด็น อภิปรายหรือตารางวิเคราะห์เพื่อให้ให้นักเรียนทำได้สำเร็จ

3 ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) เป็นขั้นที่นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) เกิดได้หลายทางเช่น จากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านจากเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปรายใน องค์ประกอบที่ 2 โดยผู้สอนอาจจะสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม นักเรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่จะช่วยทำให้นักเรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

4 ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขั้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา สร้างคำขวัญ ทำแผนภูมิ เล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ เป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในองค์ประกอบนี้ ในการประเมินผล การเรียนการสอนได้

การเรียนการสอนส่วนใหญ่มักจะขาดขั้นการทดลอง/ประยุกต์แนวคิดซึ่งถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ ความรู้ไม่ใช่เรียนแค่รู้แต่ควรนำไปใช้ได้จริง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบ ทั้ง 4 ขั้น และทั้ง 4 ขั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and discussion) และขั้นความคิดรวบยอด (Concept) ซึ่งทั้ง 2 ขั้นนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ดึงข้อมูลเก่า หรือรับข้อมูลใหม่บางส่วนก่อนเพื่อนำไปสู่การอภิปราย และประยุกต์ใช้ สำหรับระยะเวลาของแต่ละขั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของขั้นนั้น ๆ เช่น ถ้าเนื้อหาที่สำคัญมากก็อาจ ใช้เวลามากในขั้นประสบการณ์ หรือถ้าผู้สอนมีประเด็นในการอภิปรายที่สำคัญและมาก ก็อาจจะ ใช้เวลาในการอภิปรายมากกว่าขั้นความคิดรวบยอด

รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

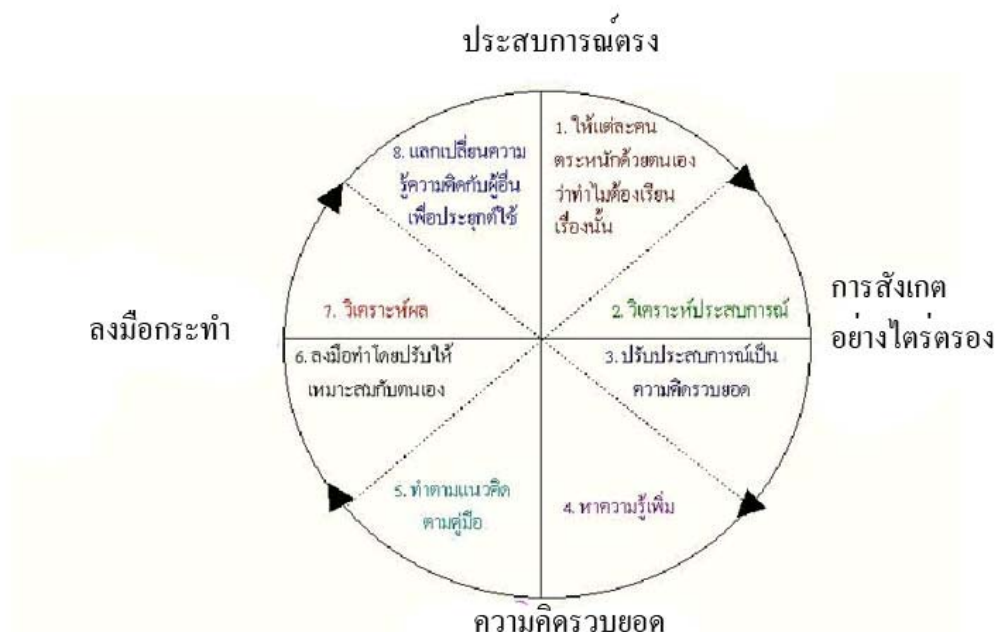
ในปี ค.ศ.1980 แมคคาร์ธี จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวของคอร์บ มาประยุกต์และพัฒนาเป็นรูปแบบ การเรียนการสอนแบบใหม่ ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ (4 Types of students) ที่เรียกว่า 4 MAT หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา (แนวคิดของคอร์บนี้ ได้รากฐานทฤษฎีมาจาก จอห์น ดิวอี้ เคิร์ท เลวิน และ ผออง ปิอาเจต์) แมคคาร์ธี ได้ขยายแนวคิดของคอร์บออกไปให้กว้างขึ้น โดยเสนอว่าผู้เรียนมีอยู่ 4 แบบหลัก ๆ ดังนี้ แบบที่ 1 (Type One Learner) ผู้เรียนถนัดการใช้จินตนาการ เป็นพวกที่ชอบถามเหตุผล แบบที่ 2 (Type Two Learner) ผู้เรียนถนัดการวิเคราะห์ จะรับรู้ในลักษณะรูปธรรม แบบที่ 3 (Type Three Learner) ผู้เรียนถนัดใช้สามัญสำนึก รับรู้โดยผ่านจากกระบวนการความคิดและสิ่งที่เป็นนามธรรม แบบที่ 4 (Type Four Learner) ผู้เรียนที่สนใจค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรับรู้ผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมและผ่านการกระทำ พวกที่ชอบตั้งเงื่อนไขคำถามของเด็กกลุ่มนี้บ่อยๆ คือ “ถ้าอย่างนั้น” “ถ้าอย่างนี้” “ถ้า.....” หรือ IF

ผู้คิดทฤษฎีนี้เชื่อว่า จำเป็นต้องสอนเด็กโดยใช้วิธีการสอนทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว 4 อย่าง เท่า ๆ กัน เพราะทักษะทางธรรมชาติของผู้เรียนทั้ง 4 อย่าง เป็นสิ่งที่เราต้องการ ในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ นั้น มักจะมีผู้ถนัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แบบอยู่ร่วมกัน ดังนั้นครูจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมทั้ง 4 แบบอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนถนัด จากการหมุนเวียนรูปแบบการสอนทั้ง 4 อย่างนี้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความสามารถด้านอื่นที่ตนไม่ถนัดด้วยวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งยังมีโอกาสที่จะได้แสดงความสามารถอย่างน้อย ร้อยละ 25 ของเวลาที่ท้าทายพวกเขา ส่วนเวลาที่เหลืออาจไม่เป็นที่ต้องใจเท่าไร

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการได้ใช้สมองทุกส่วน (whole brain) ทั้งซีกซ้ายและขวา ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

ลักษณะรูปแบบ

ส่วนบนสุดของวงจรโดยเริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และหมุนตามเข็มนาฬิกาไปรอบ ๆ กิจกรรมการเรียนรู้จะหมุนวนตามเข็มนาฬิกาไปจนครบทั้ง 4 ช่วง 4 แบบ (Why - What - How - If) แต่ละช่วงจะแบ่งเป็น 2 ชั้น โดยจะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้สมอง ทั้งซีกซ้ายและขวาสลับกันไป ดังนั้นขั้นตอนการเรียนรู้จะมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอนดังนี้

ช่วงที่ 1 สร้างประสบการณ์เฉพาะของผู้เรียน(แบบ Why ?)

ขั้นที่ 1 (กระตุ้นสมองซีกขวา) สร้างประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้เรียน การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองซีกขวาโดยครูสร้างประสบการณ์จำลอง ให้เชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เก่าของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างเป็นความหมายเฉพาะของตนเอง

ขั้นที่ 2 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) วิเคราะห์ไตร่ตรองประสบการณ์ การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองซีกซ้ายโดยครูให้นักเรียนคิดไตร่ตรอง วิเคราะห์ประสบการณ์จำลองจากกิจกรรม

ช่วงที่ 2 พัฒนาความคิดรวบยอดของผู้เรียน (แบบ What ?)

ขั้นที่ 3 (กระตุ้นสมองซีกขวา) สะท้อนประสบการณ์เป็นแนวคิดการเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาสมองซีกขวา โดยครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รวบรวมประสบการณ์ และความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานของแนวคิด หรือความคิดรวบยอดอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง

ขั้นที่ 4 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) พัฒนาทฤษฎีและแนวคิด การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองซีกซ้าย ครูให้นักเรียนวิเคราะห์และไตร่ตรองแนวคิดที่ได้จากขั้นที่ 3 และถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดที่ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวคิด

นั้น ๆ พยายามสร้างกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

ช่วงที่ 3 การปฏิบัติและการพัฒนาแนวคิดออกมาเป็นการกระทำ (แบบ How ?)

ขั้นที่ 5 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) ดำเนินตามแนวคิด และลงมือปฏิบัติหรือทดลอง การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมพัฒนาสมองซีกซ้าย เช่นเดียวกับขั้นที่ 4 นักเรียนเรียนรู้จากการใช้ สามัญสำนึก ซึ่งได้จากแนวคิดพื้นฐาน จากนั้นนำมาสร้างเป็นประสบการณ์ตรง เช่น การทดลองในห้องปฏิบัติการหรือการทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งเสริมความรู้ และได้ฝึกทักษะที่เรียนรู้มาในช่วงที่ 2

ขั้นที่ 6 (กระตุ้นสมองซีกขวา) ต่อเติมเสริมแต่ง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองซีกขวา นักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ช่วงที่ 4 เชื่อมโยงการเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดเป็นความรู้ที่ลุ่มลึก(แบบ If ?)

ขั้นที่ 7 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) วิเคราะห์แนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ และเป็นแนวทางสำหรับการเรียนรู้เพิ่มเติมต่อไป การเรียนรู้เกิดจากการจัด กิจกรรม เพื่อพัฒนาสมองซีกซ้าย นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ โดยนักเรียน เป็นผู้วิเคราะห์และเลือกทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 8 (กระตุ้นสมองซีกขวา) ลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การ เรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองซีกขวา นักเรียนคิดค้นความรู้ด้วยตนเองอย่าง สลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้เกิดเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ จากนั้นนำมาเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่ง กันและกัน

การจัดการสอนให้สอดคล้องและคำนึงถึงการทำงานของระบบสมอง เป็นวิธีที่ดำเนิน ไปตามธรรมชาติ โดยที่ครูไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญพิเศษแต่อย่างใด แต่สามารถทำให้เกิด บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่สนุกสนานเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อ การเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องไม่รู้จบ

การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางปัญญาระดับสูง ที่ใช้กระบวนการทาง ความคิดหลาย ๆ อย่างมารวมกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้น โดยมี อิสรภาพทางความคิด

ความคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นคุณลักษณะทางความคิดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ฉะนั้น การสอนและการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีชีวิตอย่างมั่นใจในตนเอง และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

แนวคิด

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางปัญญาในระดับสูงที่ใช้กระบวนการความคิดหลาย ๆ อย่างมารวมกัน ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความสามารถคิดหาคำตอบที่เด่นชัดและตรงประเด็นมากที่สุด
2. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
3. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา และอาจเกิดขึ้นจากการนำความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น
4. ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น

กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ทอร์เรนซ์ เชื่อว่า ทุกคนสามารถได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ในการฝึกต้องใช้วิธีการที่ต่อเนื่องและทำอยู่เสมอเป็นประจำ มุ่งไปในด้านการคิดแก้ปัญหา การทำกิจกรรม เช่น

1. กิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และชวนฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา การรู้จักใช้ความคิดของตนในการแสดงออกทางความคิดหลาย ๆ ด้าน เช่น การวาดภาพเลอะเลี่ การฉีกกระดาษ การตัดกระดาษ การปั้นดินเหนียว การประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น
2. กิจกรรมด้านภาษา ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นเกม การเล่นเกมบทบาท สมมติ กิจกรรมเข้าจังหวะ และการแสดงออกทางด้านจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นสร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้สอนใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ เช่น เกม เพลง นิทาน ลีลา ท่าทางต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความคิดจินตนาการ
2. ขั้นระดมพลังความคิด เป็นการดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วม โดยผู้สอนทำหน้าที่เหมือนผู้อำนวยการความสะดวกทุกขั้นตอน
3. ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบได้แล้ว เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ
4. ขั้นนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน วิจารณ์ชิ้นงาน มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานที่เพื่อน ๆ มานำเสนอในแง่มุมต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนและสิ่งที่เรียนรู้
5. ขั้นวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับการแก้ไข บนพื้นฐานของความถูกต้อง
6. ขั้นเผยแพร่ผลงาน ผลงานของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม ได้นำไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดนิทรรศการ และการนำผลงานสู่สาธารณชน

บทบาทของผู้สอน

1. มีอารมณ์ที่แจ่มใส มีใจคิดสร้างสรรค์
2. ร่วมแก้ปัญหาและให้เวลาในการค้นหาคำตอบของผู้เรียน
3. เป็นผู้ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา
4. ใช้เทคนิคในการกระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบได้อย่างรวดเร็ว
5. ผู้เรียนมีผลงานนำไปเผยแพร่

บทบาทของผู้เรียน

1. รู้จักการยอมรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ
2. มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้านำเสนอสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น
3. แสวงหาความรู้คำตอบอย่างมีเหตุผล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ ไม่มีรูปแบบตายตัว
2. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการบูรณาการในตัวเอง
3. เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย
4. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
5. ผู้เรียนสร้างชิ้นงาน/ผลงาน สิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม
6. เชื่อมโยงความคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีขั้นตอนตากง่ายไปยากสิ่งที่ใกล้ตัวไปไกลตัว
7. นำไปจัดการเรียนรู้ได้กับทุกกลุ่มสาระ และสามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ

การนำไปประยุกต์ใช้

การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและใช้ในชีวิตประจำวันก็ได้

การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)

เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการสรรค์สร้างความรู้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิม และความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกับสถานการณ์หรือบริบทที่เกิดขึ้น สำหรับยุทธวิธีการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้ มีขั้นตอนดังนี้ (สุมนธา พรหมบุญ, 2540)

1. ขั้นปฐมนิเทศ ขั้นนี้ครูให้โอกาสนักเรียนสร้างจุดมุ่งหมายและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ในเนื้อหาที่กำหนด
2. ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้นักเรียนปรับแนวคิดปัจจุบันในหัวข้อของบทเรียนให้ชัดเจน ซึ่งสามารถทำได้โดยให้เด็กทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายในกลุ่มย่อย การออกแบบแผ่นโปสเตอร์และการเรียน
3. ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ ขั้นนี้เป็นหัวใจสำคัญของขั้นตอนการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้
 - 3.1 ทำแนวความคิดให้กระชับและแลกเปลี่ยนกัน
 - 3.2 สร้างแนวความคิดขึ้นใหม่
 - 3.3 ประเมินแนวความคิดใหม่
4. การนำแนวความคิดไปใช้ ในขั้นนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนนำแนวความคิดของตนเองที่สร้างขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งที่คุ้นเคยและแปลกใหม่

5. ขั้นทบทวน ขั้นตอนสุดท้าย

การจัดกระบวนการสอนแบบบูรณาการ

บูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะขยายความเพิ่มเติมได้อีกว่า หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์หรืออาศัยกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง (พระเทพเวที 2531 : 24)

บูรณาการ หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ(Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ : 2543)

การจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยเป็นการบูรณาการหลักสูตรประเภทหนึ่งที่เราเรียกว่าสหวิทยาการ (Interdisciplinary) วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยมีคุณลักษณะสำคัญคือการตั้งหัวเรื่องที่น่าสนใจขึ้นมา แล้วนำความรู้จากวิชาการต่าง ๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้นเพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความแตกต่างที่สำคัญที่จำแนกการจัดการเรียนการสอนออกจากหลักสูตรก็คือ การเรียนการสอนเน้นบูรณาการที่ระดับเนื้อหาวิชาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกัน แต่หลักสูตรเน้นบูรณาการที่รายวิชาโดยตรงก่อนที่จะไปแยกกำหนดเป็นเรื่องที่จะจัดการเรียนการสอนต่อไปหมายถึง

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการ ผสมผสานหลักสูตร – ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันและ ผสมผสานกระบวนการสอนกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงาม โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางสติปัญญา

การบูรณาการทางการสอนจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ไปผสมผสานกัน ฝึกให้รู้จักใช้ เหตุผลและการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

เหตุผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ด้านจิตวิทยา- ผู้เรียนได้มีโอกาสได้รับความรู้ที่หลากหลาย เกิดการนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ด้านสังคมวิทยา- ผู้เรียนต้องการทักษะจากหลายสาขาวิชาร่วมกัน จึงจะสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ด้านการบริหาร - แก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร

- แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา

- ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

การบูรณาการทำได้หลายระดับ โดยเป็นการบูรณาการระหว่าง

1. ความรู้ของวิชาต่าง ๆ (บูรณาการหลักสูตร)

2. ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (บูรณาการกระบวนการเรียนการสอน)

3. พัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ (จิตพิสัย) เน้นทั้งความรู้ และเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ สุนทรียภาพ

4. ความรู้และการกระทำ เน้นทั้งความรู้และทักษะพิสัย

5. สิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

6. สิ่งที่เรียนในโรงเรียนต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิต สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Learning Integration) อาจจัดได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การบูรณาการภายในวิชา (Interdisciplinary) เป็นการบูรณาการที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตของเนื้อหาเดียวกัน วิชาที่ใช้หลักการบูรณาการภายในวิชาเดียวกันมากที่สุด คือ วิชาภาษา หรือกระบวนการทางภาษา ซึ่งประกอบด้วยการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เนื่องจากมีความเกี่ยวพันกันหลายแบบ นอกจากวิชาภาษาแล้ว วิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ ก็ใช้หลักการเชื่อมโยงภายในวิชาได้

2. การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) เป็นการเชื่อมโยงหรือรวมศาสตร์ต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปภายในหัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน เป็นการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในศาสตร์ หรือความรู้ในวิชาต่าง ๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไป เพื่อแก้ปัญหา หรือการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเชื่อมโยงความรู้และทักษะระหว่างวิชา

ต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงผิวเผินและมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง 2 ลักษณะนั้น สามารถจัดเป็นรูปแบบของการบูรณาการ (Models of Integration) ได้ 4 รูปแบบ คือ

1. บูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) ครูผู้สอนในวิชาหนึ่งสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้าในการเรียนการสอนของตน เป็นการสอนตามแผนการสอนและประเมินผลโดยครูคนเดียว วิธีนี้ถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนจากครูคนเดียว แต่สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาได้

2. บูรณาการแบบขนาน (Parallel Instruction) ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนต่างวิชา กันต่างคนต่างสอน แต่ต้องวางแผนเพื่อสอนร่วมกัน โดยมุ่งสอนหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหา เดียวกัน ระบุสิ่งที่ทำร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันว่าจะสอนหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอดและปัญหา นั้น ๆ อย่างไร ในวิชาของแต่ละคน ใครควรสอนก่อน-หลัง งานหรือการบ้านที่มอบหมายให้ผู้เรียน ทำจะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชา แต่ทั้งหมดจะต้องมีหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหาร่วมกัน การสอนแต่ละวิชาจะเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างวิชา

3. บูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) การจัดการเรียน การสอนตามรูปแบบนี้คล้ายกับบูรณาการแบบขนาน กล่าวคือ ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนต่างวิชา กัน มาวางแผนเพื่อสอนร่วมกัน โดยกำหนดว่าจะสอนหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหาเดียวกัน ต่างคนต่างแยกกันสอนตามแผนการสอนของตน แต่มอบหมายให้ผู้เรียนทำงานหรือโครงการ ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนสร้างชิ้นงานได้ ครูแต่ละวิชา กำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินผลชิ้นงานของผู้เรียนในส่วนวิชาที่ตนสอน

4. บูรณาการแบบข้ามวิชา หรือสอนเป็นคณะ (Transdisciplinary Instruction) ครูที่ สอนวิชาต่าง ๆ ร่วมกันวางแผน ปรีกษาหารือ กำหนดหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหาเดียวกัน จัดทำแผนการสอนร่วมกัน แล้วร่วมกันสอนเป็นคณะ (Team) โดยดำเนินการสอนผู้เรียนกลุ่ม เดียวกัน มอบหมายงาน/โครงการให้นักเรียนทำร่วมกัน ครูทุกวิชาร่วมกันกำหนดเกณฑ์เพื่อ ประเมินผลชิ้นงานของผู้เรียนร่วมกัน

ขั้นตอนและวิธีการ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทั้งการบูรณาการภายในวิชาและบูรณาการ ระหว่างวิชา มีหลักการเช่นเดียวกัน โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

1. การวางแผนและการประเมินผลการสอนแบบบูรณาการ

- ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตรและเลือกหัวเรื่อง (Theme)
- ขั้นที่ 2 การพัฒนาหัวเรื่อง
- ขั้นที่ 3 แหล่งข้อมูล
- ขั้นที่ 4 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 การสร้างกิจกรรม
- ขั้นที่ 6 การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน
- ขั้นที่ 7 การประเมินผลกิจกรรมผู้เรียน
- ขั้นที่ 8 การเปลี่ยนแปลงข้อมูลกิจกรรมเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

2. วิธีดำเนินการ

ในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผู้สอนจะต้องตัดสินใจว่าจะสอนบูรณาการตามรูปแบบใด จะสอนสอดแทรกวิชาต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือจะวางแผนเพื่อสอนบูรณาการกับคนอื่น ๆ หากจะสอนบูรณาการกับผู้สอนวิชาอื่น ก็ต้องประชุมวางแผนดำเนินการร่วมกัน ตกลงกันว่าจะใช้วิชาใดเป็นแกน วิชาอื่นที่จะร่วมบูรณาการต้องวิเคราะห์สาระเนื้อหาจากหลักสูตรว่าจะมีเรื่องใดที่จะบูรณาการกับวิชาที่เป็นแกนได้บ้าง จึงวางแผนดำเนินการร่วมกันต่อไป

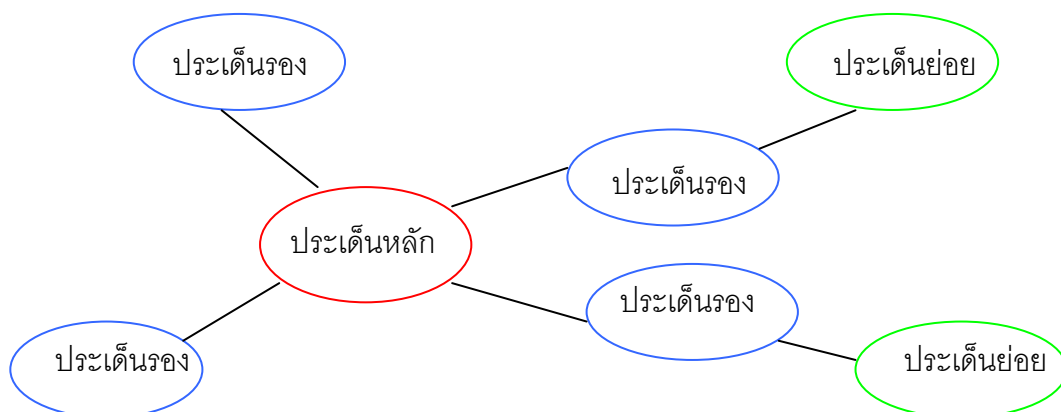
วิธีดำเนินการเพื่อจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่นิยมจัดทำ มีดังต่อไปนี้

1 จัดทำแผนผังการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้

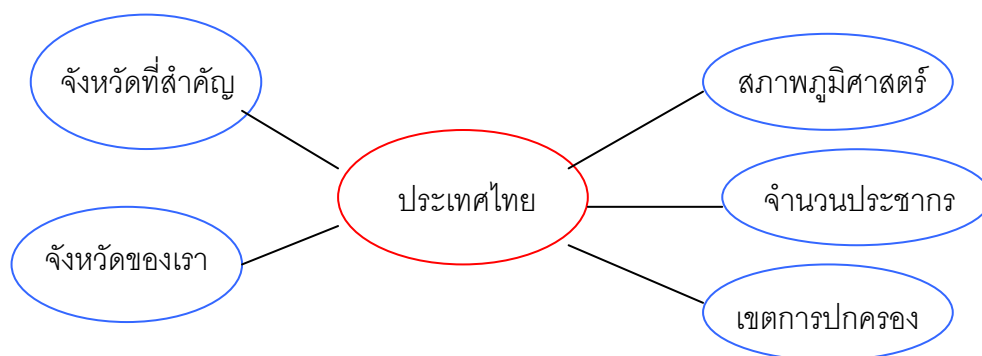
การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตร/คำอธิบายรายวิชา ซึ่งเนื้อหาเหล่านั้นไม่มีรายละเอียดให้ ทั้งนี้เพราะต้องการให้ครูผู้สอนยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันและต้องเป็นเรื่องที่มีคุณธรรม จริยธรรม

การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอน-ผู้เรียนมองเห็นภาพรวม และเค้าโครงของความคิดและเข้าถึงข้อสรุปที่สามารถนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้

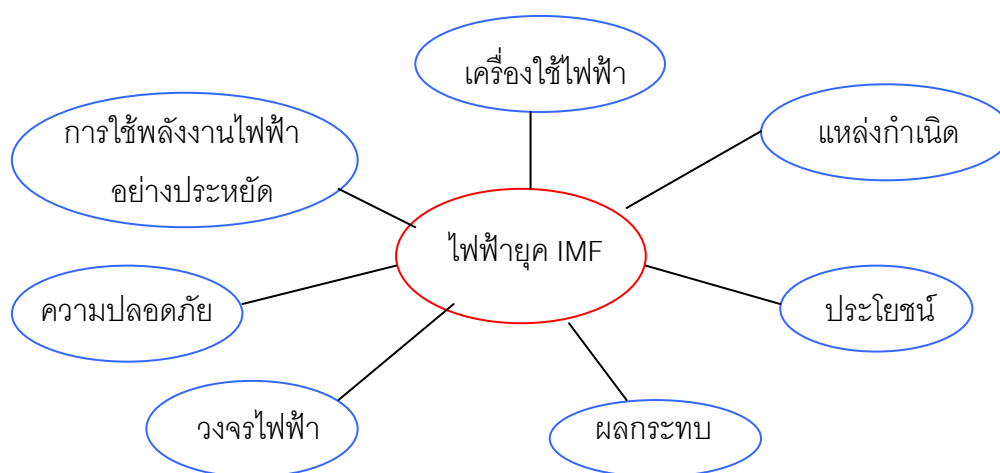
หลักการเขียนผังการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ใช้หลักการของการเขียนแผนที่ความคิด (Mind mapping) โดยเขียนข้อความประเด็นหลักไว้ในวงกลมใหญ่ (ตรงกลาง) และกำหนดข้อความ วลี ที่เป็นประเด็นรองและมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นหลักไว้ในวงกลมที่ขยายต่อไป และถ้ามีประเด็นย่อย ๆ ที่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นรองก็อาจเขียนส่วนขยายต่อไปไม่จำกัด ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ตัวอย่าง 1 ผังวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เรื่องประเทศไทย (สังคมศึกษา)

ตัวอย่าง 2 ผังวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เรื่องไฟฟ้ายุค IMF (วิทยาศาสตร์)

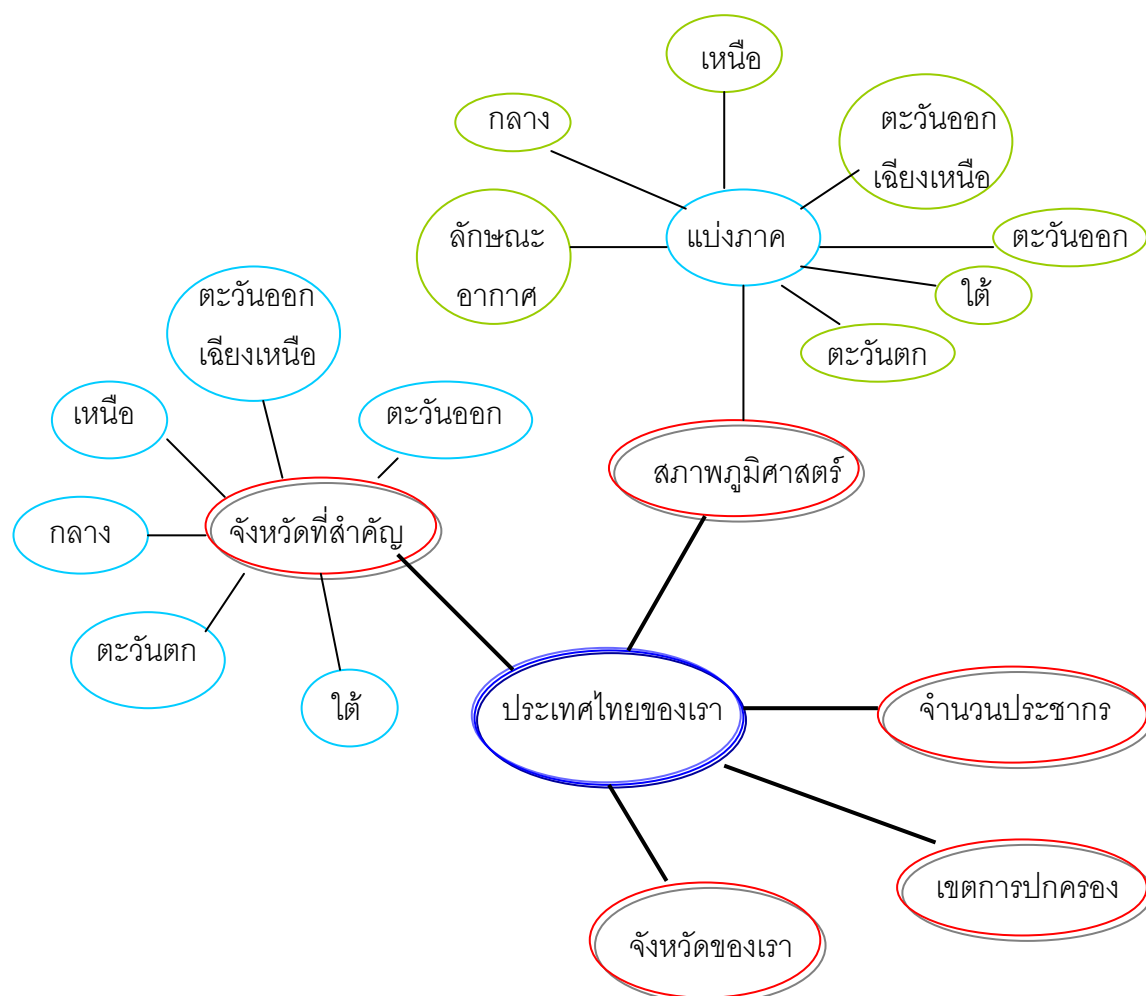

2 จัดทำแผนผังการวิเคราะห์ประเด็นของการเรียนรู้

การวิเคราะห์ประเด็นของการเรียนรู้เป็นการนำเรื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ มากำหนดหัวเรื่อง (Theme) เพื่อทำแผนการจัดกิจกรรมต่อไป การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะช่วยให้ ผู้สอน- ผู้เรียน สร้างความคิดได้กระจ่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นในเรื่องนั้น ๆ

หลักการเขียนผังการวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้ เขียนประเด็นที่ต้องการเรียน (หัวเรื่อง) ไว้ตรงกลางทั้งผู้สอนและผู้เรียน วิเคราะห์ประเด็นส่วนที่เกี่ยวข้องลงตามแขนงของ วงกลม โดยการใช้การตั้งคำถามนำทาง และอธิบายให้เหตุผลร่วมกัน จะช่วยให้ความคิดขยาย ประเด็นได้มากขึ้น หลังจากนั้นจึงพิจารณาแยกประเด็นที่วิเคราะห์ไว้แล้วว่า ส่วนใดที่ผู้เรียนรู้แล้ว ส่วนใดที่ยากรู้และส่วนใดที่ผู้เรียนควรรู้เพิ่มเติมอีก การแยกประเด็นเป็น 3 ส่วน จะเป็น แนวทางให้ผู้สอนวางแผนจัดกิจกรรมได้ดี เพราะผู้สอนจะได้รู้พื้นฐานของผู้เรียน ทำให้สามารถ หาทางสนใจอยากเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้สอนมองออกว่าควรจัดกิจกรรมอย่างไรที่ จะสนองความต้องการที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้

ตัวอย่าง 1 ผังวิเคราะห์ประเด็นของการเรียนรู้ หัวเรื่อง “ประเทศไทยของเรา” (สังคมศึกษา)

ตัวอย่าง 2 ผังวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้ หัวเรื่อง “ไฟฟ้ายุค IMF” (วิทยาศาสตร์)

3 จัดทำแผนผังการวางแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการ

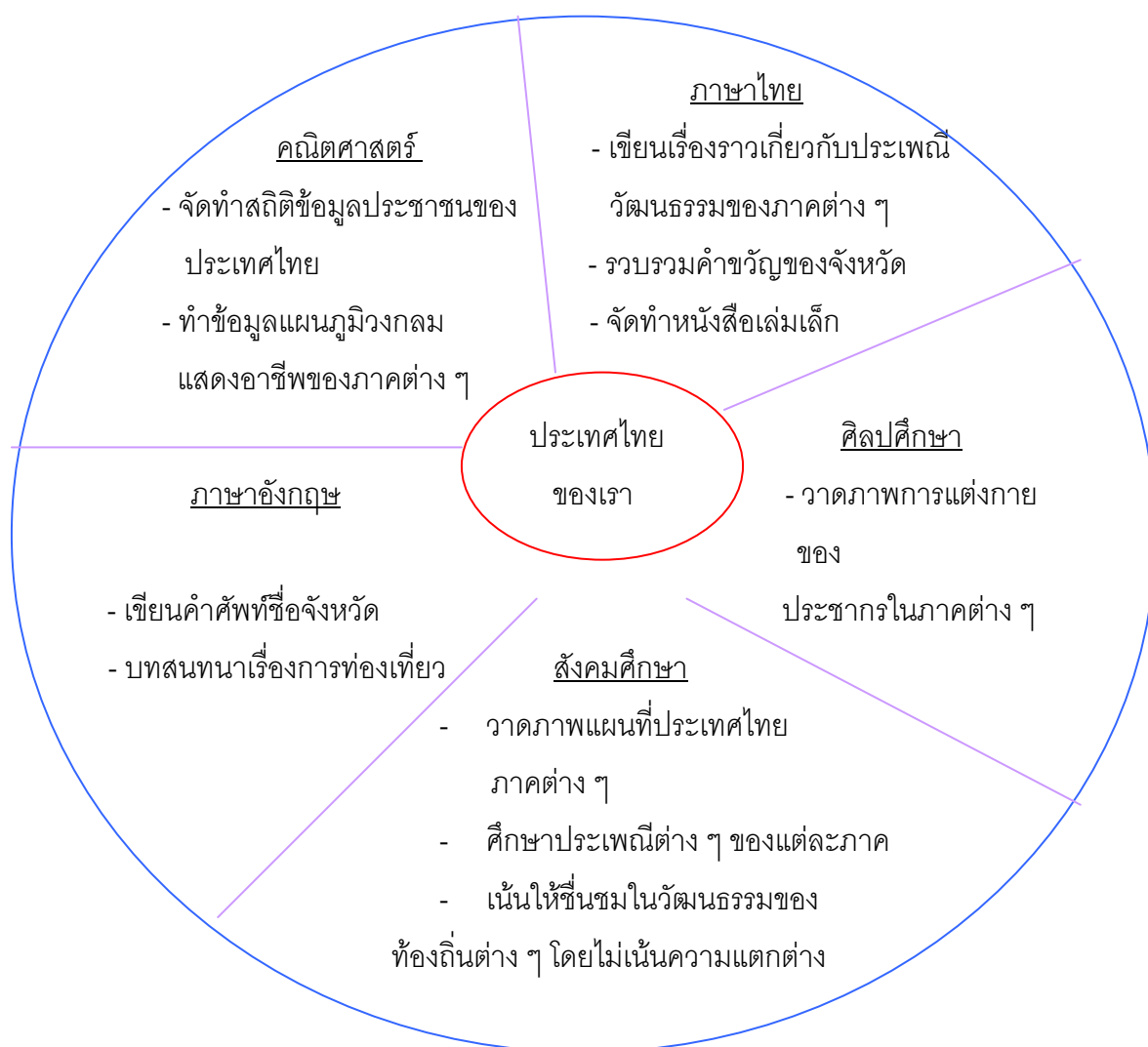
ในขั้นตอนนี้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (อย่างย่อ ๆ) ให้บูรณาการกับวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ร่วมกัน

หลักการเขียนแผนผัง การวางแผนการจัดกิจกรรมนี้ จะเขียนหัวเรื่อง (Theme) ไว้ในวงกลมเล็ก (ตรงกลาง) และเขียนชื่อวิชาที่ต้องการบูรณาการไว้ในพื้นที่แต่ละส่วนในวงกลมใหญ่ กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมหลักในแต่ละวิชาให้สัมพันธ์กัน

การเขียนกิจกรรมแต่ละวิชาต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ด้วย

ตัวอย่าง 1 แผนผังการวางแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการวิชาต่าง ๆ แบบสหวิทยาการ

(ใช้วิชาสังคมศึกษาเป็นแกน) ครูทั้ง 5 วิชาร่วมกันกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมหลักในแต่ละวิชาให้สัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง 2 ผังการวางแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการวิชาต่าง ๆ แบบสหวิทยาการ (ใช้วิชาวิทยาศาสตร์เป็นแกน) ครูทั้ง 4 วิชาร่วมกันกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมหลักในแต่ ละวิชาให้สัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

หลังจากนั้นครูผู้สอนแต่ละวิชา เขียนแผนการสอนรายวิชาของตนเอง โดยขั้นสุดท้ายของกิจกรรมให้นักเรียนนำผลงานที่ได้ทำในแต่ละวิชา มาจัดนิทรรศการร่วมกัน

ข้อดีของการสอนแบบบูรณาการ

1. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์ประกอบรวม/ภาพรวมมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในแต่ละวิชา
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ คุณธรรม ค่านิยม และลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนอย่างไม่จำกัด เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยส่งเสริมกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

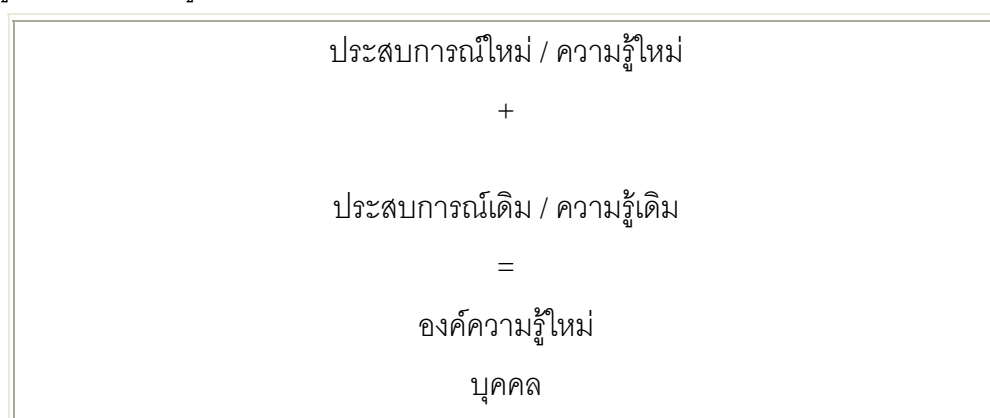
4. ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย รู้จักการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยคำนึงถึงความคิดเห็นและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) (อ้างใน

<http://learners.in.thfile/junior/view/48453>)

Constructionism เป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดย Professor Seymour Papert แห่ง M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology) ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม (Constructionism) หรือทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ซีมัวร์ พาร์เพิร์ท (Seymour Papert) ได้ให้ความเห็นว่า ทฤษฎีการศึกษาการเรียนรู้ ที่มีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการการสร้าง 2 กระบวนการด้วยกัน

สิ่งแรก คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่รับแต่ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาในสมองของผู้เรียนเท่านั้น โดยความรู้จะเกิดขึ้นจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ

สิ่งที่สอง คือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการนั้นความหมายกับผู้เรียนคนนั้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปให้เป็นหลักการต่างๆที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้ดังนี้

1. หลักการที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎี

Constructionism คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก การเรียนรู้จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า(รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง) และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา และเมื่อพิจารณาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนโดยปกติที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนั้นสามารถจะแสดงได้ดังรูป

ความรู้
ครู -----> ผู้เรียน

2. หลักการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยครูควรพยายามจัด

บรรยากาศการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย(Many Choice) และเรียนรู้อย่างมีความสุขสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ ส่วนครูเป็นผู้ช่วยเหลือและคอยอำนวยความสะดวก

3. หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม หลักการนี้เน้นให้เห็น

ความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน(Social value) ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนตามทฤษฎี Constructionism เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลก ถ้าผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อเขาจบออกไปก็จะปรับตัวได้ง่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการรู้จักแสวงหาคำตอบจากแหล่ง

ความรู้ต่างๆด้วยตนเองเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่นเมื่อผู้เรียน "เรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learn how to Learn)"

บทบาทและคุณสมบัติที่ครูควรมีใน การสอนแบบ Constructionism

ในการสอนตามทฤษฎี Constructionism ครูเองนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการที่จะควบคุมกระบวนการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งครูที่ศึกษาทฤษฎีนี้ควรมีความเข้าใจในบทบาท คุณสมบัติที่ครูควรมี รวมทั้งทัศนคติที่ครูควรเปลี่ยนและสิ่งที่ต้องคำนึงถึง

บทบาทของครู

การดำเนินกิจกรรมการสอน ครูควรรู้จักบทบาทของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง ครูนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การสอนสำเร็จผล ดังนั้นจึงควรรู้จักบทบาทของตน ดังนี้ คือ

1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยควบคุมกระบวนการการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้และคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น
2. แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนตามโอกาสที่เหมาะสม (ต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา)
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎี Constructionism โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้จุดประกายความคิดและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึงกัน ตลอดจนรับฟังและสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียนที่จะเรียนรู้เพื่อประจักษ์แก่ใจด้วยตนเอง
4. ช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของผู้เรียนและสรุปผลการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมและนำทางให้ผู้เรียนได้รู้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

บทบาทของผู้เรียน

การเรียนตามทฤษฎี Constructionism ผู้เรียนจะมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติและสร้างความรู้ไปพร้อมๆ กันด้วยตัวของเขาเอง(ทำไปและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน) บทบาทที่คาดหวังจากผู้เรียน คือ

1. มีความยินดีร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ
2. เรียนรู้ได้เอง รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ด้วยตนเอง
3. ตัดสินปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล
4. มีความรู้สึกและความคิดเป็นของตนเอง
5. วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้

6. ให้ความช่วยเหลือกันและกัน รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอยู่และที่ได้รับมอบหมาย

7. นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้นั้น

จากการได้เข้ามาสัมผัสกับทฤษฎี Constructionism ผมสังเกตว่าผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนมากขึ้นและมีผลดี คือ

1. ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้นโดยทราบข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง
2. ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีระบบมากขึ้น เพราะการเรียนรู้จากการทำงาน ทำให้ต้องพยายามคิดพิจารณาหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหา ทำให้รู้จักจัดระบบความคิดเพื่อแก้ปัญหานั้น
3. ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รู้ว่าจะแสวงหาความรู้ตามแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างไร และรู้ว่าเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ
4. ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมากขึ้น จากการฝึกฝนการวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลต่างๆ ที่พบในระหว่างการลงมือปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้
5. ผู้เรียนกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผลมากขึ้นเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
6. ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการทำงานที่มีโอกาสได้คิดสร้างสิ่งต่างๆ มีโอกาสได้ลองผิดลองถูก หรือการที่ได้พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการคิดที่หลากหลายพยายามแก้ปัญหาโดยไม่ตีกรอบความคิดตนเองมากเกินไป
7. ทำให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ไม่ปิดใจเชิดตนอยู่ฝ่ายเดียว และรู้จักการเป็นผู้ให้โดยเรียนรู้ว่าการให้เป็นความสุขอย่างหนึ่ง (ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก)
8. รู้จักการเคารพตนเองและผู้อื่น จากการทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองมีความเป็นมิตร ทำให้ผู้เรียนรู้จักเคารพตนเองและปฏิบัติตนด้วยความเคารพต่อผู้อื่น มีระเบียบวินัยในตนเองมากขึ้น รู้จักบังคับตนเอง
9. รู้จักการทำใจเป็นกลางและเลือกปฏิบัติตนตามทางสายกลาง รวมทั้งมีเป้าหมายชีวิตและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองที่ชัดเจนขึ้น

กล่าวโดยสรุป หลักการเรียนการสอนตามทฤษฎี Constructionism เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนรู้จากการสร้างงาน ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติหรือสร้างงานที่ตนเองสนใจ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับ

สมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการปฏิบัติงานที่มีความหมายต่อตนเอง

คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข

ความหมายของ “เก่ง ดี และมีสุข”

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอ ความหมายของความ เก่ง ดี และ สุข มีผู้ให้ความหมายไว้ทั้งในความหมายด้านการศึกษา และในความหมายด้านสุขภาพจิต ดังนี้

1. ความหมายด้านการศึกษา คำว่า เก่ง ดี และ มีสุข มีความหมายดังนี้

เก่ง หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ ทางทักษะปฏิบัติ เก่ง หมายถึง มีความรู้แจ้งแล้วยังมีความชำนาญปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นทั้งทักษะฝีมือและทักษะทางปัญญา

ดี หมายถึง เป็นผู้มีเจตคตินิยมที่ดีทั้งต่อการเรียน ความเป็นอยู่ต่อบุคคล ต่อสังคม ชุมชน และประเทศ

มีสุข หมายถึง สนุกกับการเรียนและใคร่เรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ความหมายด้านสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ให้ความหมายของคำว่า เก่ง ดี มีสุข กับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข โดยมีองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้

เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

1.1 รู้ศักยภาพตนเอง

1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

1.3 มีความมุ่งมั่นไปสูเป้าหมาย

2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.3 มีความยืดหยุ่น

3. มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

4. แสดงความคิดเห็นขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

2 เห็นใจผู้อื่น

2.1 ใส่ใจผู้อื่น

2.2 เข้าใจยอมรับผู้อื่น

2.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีสุข ประกอบด้วย

1. ภูมิใจในตนเอง

1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง

1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

2. พึงพอใจในชีวิต

2.1 มองโลกในแง่ดี

2.2. มีอารมณ์ขัน

2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3. มีความสงบทางใจ

3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.2 รู้จักผ่อนคลาย มีความสงบทางจิตใจ

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างในกรมวิชาการ 2543 : 10 - 11) ได้นิยามความหมายของคุณลักษณะดี เก่ง และสุข ไว้ว่า

ดี หมายถึง การมีวินัย และการมีค่านิยมประชาธิปไตย

1. มีวินัย ประกอบด้วย

- สนใจใฝ่รู้

- มีสติควบคุมตนเอง

- รับผิดชอบ
- มีเหตุผล
- ซื่อสัตย์ ขยัน

2. มีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย

- เห็นคุณค่าตนเอง และคุณค่าของผู้อื่น
- ทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์
- ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น
- เคารพกติกาของสังคม
- ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น มีเหตุผลและเสียสละ

เก่ง หมายถึง การมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- มีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน
- มีตรรกะคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ช่วยให้เกิดการสังเกต ประมวล จัดกลุ่มเชื่อมโยง ตั้งสมมุติฐานและทดลอง
- มีทักษะทางดนตรี และจังหวะการเคลื่อนไหว
- สื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้
- มีความลึกซึ้งภายในจิตใจ และเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม

สุข หมายถึง การมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- มีความรัก และการแบ่งปัน
- เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงามและความ เป็นธรรม
- ประพฤติชอบ มีความสุข สันติ และไม่เบียดเบียน
- บริโภคสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา ไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของกระแส

จากความหมายที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าชาวอารมณ ซึ่งประกอบด้วย เก่ง ดี และ สุข นี้ เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ การคิด การรับรู้ความรู้สึกและภาวะอารมณ์ ของตน และผู้อื่น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ทุกอย่างเพื่อการมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2541 : 56 - 63) ได้สังเคราะห์กรอบความหมายคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ดังนี้

เป็นคนดี หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของ ความมีวินัย และ ค่านิยมประชาธิปไตย

1. ความมีวินัย คือ คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และของส่วนรวมพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย ได้แก่

- สนใจใฝ่รู้
- ควบคุมตนเอง
- รับผิดชอบ
- มีเหตุผล
- ซื่อสัตย์
- ขยัน
- ตรงต่อเวลา
- เชื้อมั่นในตนเอง
- อดทน
- เป็นผู้นำ
- ความร่วมมือ
- การรับฟัง / เคารพความคิดเห็นผู้อื่น
- การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
- การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม
- การทำตามข้อตกลง
- ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
- การมีวินัยในการเรียนรู้

2. ค่านิยมประชาธิปไตย คือคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่เห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิและป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้วยน้ำใจที่เคารพ ต่อคุณค่าและเสียงส่วนใหญ่ ด้วยความเข้าใจระหว่างกันและกันด้วยความสันติ พฤติกรรมบ่งชี้ถึงควมมีประชาธิปไตย

- เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเอง
- การเคารพสิทธิผู้อื่น

- ความมีเหตุผล
- การเคารพกติกาของสังคม
- มีความเสียสละ
- มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น

เป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น

1. การเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาทักษะการคิด(วิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก จัดลำดับความสำคัญ) และทักษะการแก้ปัญหาพฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- รู้แหล่งข้อมูล และวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย
- สามารถรวบรวมข้อมูล
- สามารถสรุปความ แปลความข้อมูล
- สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดวิธีแก้ปัญหาได้
- สามารถจัดลำดับความสำคัญของเรื่องได้
- สามารถกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาในรูปแบบของยุทธวิธี
- สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
- สามารถประยุกต์ใช้และพัฒนาความรู้

2. การเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการพัฒนาทักษะการจัดการ ทักษะการวิเคราะห์ตนเอง และการพัฒนาความเข้าใจและความรู้สึกของผู้อื่น

2.1 ทักษะการจัดการ พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการวางแผน พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

- วิเคราะห์งาน
- ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
- กำหนดขั้นตอนการทำงาน

2 ความสามารถในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดงได้แก่

- วิเคราะห์งาน
- ทำงานเป็นระเบียบตามแผน
- บริหารเวลาและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3 ความสามารถในการติดตามประเมินผล สรุปรายงานพฤติกรรมที่แสดงได้แก่

- ติดตามงานอย่างเป็นระบบ
- ประเมินผลและปรับปรุงงาน

- สรุปผลงาน

4 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการพฤติกรรมในการแสดงได้แก่

- เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- เลือกใช้วิธีการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม
- ปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.2 ทักษะการวิเคราะห์ตนเอง พฤติกรรมที่บ่งชี้ประกอบด้วย

- 1 มองเห็นจุดเด่น และจุดด้อยของตนเอง
- 2 สามารถรู้และเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง
- 3 เห็นคุณค่าและความสำเร็จของตนเอง
- 4 รู้จักประมาณตน

2.3 การเข้าใจผู้อื่น พฤติกรรมที่บ่งชี้ได้แก่

- 1 รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น
- 2 มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น
- 3 รู้จักการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

สุขภาพ สุขใจ สุขกาย หมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งทางทางร่างกาย จิตใจ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมที่บ่งชี้ สุขกาย สุขใจ สุขกายประกอบด้วย

- เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
- ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เหมาะสมกับวัย
- พักผ่อนอย่างเพียงพอ
- รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และสะอาด
- รู้จักรักษาสุขภาพ ทั้งร่างกาย และจิตใจ
- รู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย
- รู้จักปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
- รู้จักการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุต่างๆ
- ละเว้นสิ่งเสพติด

สุขใจ (สุขภาพจิตดี) หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ยอมรับข้อบกพร่องที่ตนมี ภาควุฒิใจในข้อดีของตน มีอารมณ์ แจ่มใส มีจิตใจที่มั่นคง ไม่มีความกังวลและความตึงเครียด มองโลกในแง่ดี สามารถจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งสามารถที่จะหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ดี พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

- มีความคิดดี มีเหตุผล
- ไม่มีความขัดแย้งในจิตใจ
- มีความเชื่อมั่นและความเข้าใจตนเองอย่างดี
- สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่มากระทบได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง
- ปราศจากการเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ
- พึงพอใจในการกระทำที่พิจารณาว่าดีถูกต้อง
- รู้จักตน และเข้าใจตนเองดี
- รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- มีความรัก และไว้วางใจผู้อื่นอย่างจริงใจ
- ทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะ

นิยามของแหล่งต่างๆ ที่ยกมาข้างต้น กล่าวถึง ลักษณะเก่ง ดี ในทำนองเดียวกันโดยด้านความเก่ง นิยามบนพื้นฐานความคิดของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และ 4 เสาหลักของการเรียนรู้ คือ เรียนรู้วิธีการเรียนรู้เพื่อสามารถเรียนรู้ได้ตลอดไป เรียนรู้เพื่อการทำงานได้ เรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเอง และเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ประเด็นที่แตกต่างกันบ้าง คือ ความสุข กรมวิชาการให้ความสำคัญแก่ความสุขอันเป็นผลสำเร็จของการศึกษา คือ สุขกาย อันได้แก่ ความมีสุขภาพดี และสุขใจ ซึ่งหมายถึงความมีสุขภาพจิตดี แต่อีก 2 แหล่ง ให้ความสำคัญแก่ ความสุขอันเกิดจากการได้เรียนรู้สิ่งที่ตนต้องการรู้ ความสุขจากการเข้าถึงความจริง ความงามและความดีด้วยภูมิปัญญาของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของท่านพระธรรมปิฎก

ดังนั้น การจัดการศึกษาทั่วไป จึงมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของคนเป็นสำคัญ การสร้างคนให้เป็นเก่ง ดีและมีความสุขตามนโยบายข้างต้นจึงหมายความว่า คนมีการศึกษาคือต้องมีภาพสามภาพ ได้แก่ สมรรถภาพ คุณภาพ และ สุขภาพ

1. สมรรถภาพ หรือ ความเก่ง

ความหมายของความเก่ง

พระราชบัญญัติปรับปรุงการศึกษา 2542 ให้คำนิยาม “ความเก่ง” ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีวิจารณญาณ

มาตรฐานที่ 3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 8 มีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกา เจ้าของทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) นับเป็นคนแรกๆ ที่หาญกล้าขึ้นมาประกาศว่า โลกเราตีความหมายของความฉลาดแคบเกินไป ความฉลาดหรือความเก่ง ไม่ได้หมายถึงการมีสติปัญญาปราดเปรื่อง เรียนได้เกรด 4 อย่างที่เคยเข้าใจ แต่การ์ดเนอร์บอกว่า “ทุกคนเกิดมาพร้อมความเก่งและความฉลาดด้วยกันทั้งนั้น” เพราะความฉลาดหรือเชาวน์ปัญญาของมนุษย์แท้จริงมีด้วยกันถึง 7 ด้าน การ์ดเนอร์เสนอความคิดนี้ไว้ในหนังสือชื่อ Frames of Mind หรือ ขอบเขตของจิต (Gardner, 1983) ดังนี้

1) ปัญญาทางด้านภาษา คือ ความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่านและเขียน รวมทั้งการวิเคราะห์โครงสร้าง เสียง ความหมาย และเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับภาษา เช่น สามารถใช้ภาษาในการหว่านล้อม อธิบาย ตัวอย่างเช่น นักเล่านิทาน นักพูด นักการเมือง และการเขียน เช่น กวี นักเขียนบทละคร บรรณาธิการ นักหนังสือพิมพ์

2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถในการใช้ตัวเลข คือคิดเลขได้เร็ว และแม่นยำ รวมถึงความไวในการเห็นความสัมพันธ์แบบแผนตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และการคิดคาดการณ์ ตัวอย่างเช่น นักบัญชี นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ และเป็นผู้ให้เหตุผลที่ดี เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักตรรกศาสตร์ นักจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3) ปัญญาทางด้านมิติ คือ ความสามารถในการมองเห็นพื้นที่ ปรับปรุงและคิดวิธีการใช้เนื้อที่ รวมถึงไวต่อสี เส้น รูปร่าง เนื้อที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้ สังเกตง่าย ๆ ว่าเป็นคนที่จำถนนหนทางได้แม่นยำทั้งๆ ที่เพิ่งมาเป็นคนครั้งแรก ตัวอย่างเช่น นายพราน ลูกเสือ ผู้นำทางสถาปนิก มัณฑนากร จิตรกร นักประดิษฐ์

4) ปัญญาทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว คือ ความสามารถในการใช้ร่างกายของตน แสดงความคิด ความรู้สึก ใช้มือประดิษฐ์ รวมถึงทักษะทางกายต่างๆ เช่น ความคล่องแคล่วความแข็งแรง ความรวดเร็ว และความยืดหยุ่น ตัวอย่างเช่น นักแสดง นักกีฬา นักเต้นรำ นักฟิสิกส์ นักปั้น ช่างซ่อมรถยนต์ ศัลยแพทย์

5) ปัญญาทางด้านดนตรี คือ ความสามารถทางด้านดนตรี มีความไวในเรื่องของจังหวะทำนองเสียง ตลอดจนสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ดนตรีได้ ตัวอย่างเช่น นักแต่งเพลง นักดนตรี นักวิจารณ์ดนตรี

6) ปัญญาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ความสามารถในการเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงความไวในการสังเกต น้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง เช่น นักแนะแนว นักการเมือง

7) ปัญญาทางการเข้าใจตนเอง คือ ความสามารถในการรู้จักตนเอง สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้จากการรู้จักตนเองนี้ ความสามารถที่จะรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดแข็ง จุดอ่อนในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตน มีความสามารถที่จะฝึกฝนตนเอง และเข้าใจตนเอง เช่น นักจิตบำบัด เช่น ฟรอยด์ ผู้นำทางศาสนาต่างๆ ตัวอย่างคนเก่งประเภทต่างๆ

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระปรีชาสามารถหลายด้าน โดยที่พื้นฐานด้านการศึกษาคือเป็นทางด้านอักษรศาสตร์ แต่จากตัวอย่างผลงานที่ปรากฏจะเห็นได้ว่าทรงงานเกือบจะทุกสาขาวิชา เพื่อช่วยพัฒนาประเทศ

- ศ. ระพี สาคริก นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกกล้วยไม้ และได้เผยแพร่ความรู้ให้แก่ชาวบ้านโดยไม่คิดมูลค่า และเพาะกล้วยไม้สายพันธุ์ใหม่ๆ เพื่อประกวดและผลประโยชน์ทางการค้าแก่ประเทศ

- รศ.ดร.คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ (ว.วินิจฉัยกุล , แก้วแก้ว) นักประพันธ์ มีผลงานยอดเยี่ยม เช่น แต่ปางก่อน เรือนมยุรา เรือนไม้สี่เบจ ฯ

- เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินภาพจิตรกรรมไทย และผู้สร้างวัดร่องขุน จังหวัดเชียงราย

- ชีวิน (บอย) โกสิยพงษ์ ศิลปินนักแต่งเพลง ตัวอย่างผลงานที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เช่น ฤดูที่แตกต่าง พอ Live and Learn ฯลฯ

- สุระ แสนคำ (เขาทราย แกแล็คซี่) อดีตแชมป์โลกชาวไทยรุ่นจูเนียร์แบนตั้มเวท มีสถิติการชกทั้งหมด 48 ครั้ง ชนะ 47 ครั้ง แพ้เพียง 1 ครั้ง เป็นการชนะน็อกถึง 41 ครั้ง

- จิระ มะลิกุล (แก้ง) ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องดัง เช่น แฟนฉัน เพื่อนสนิท Season Change Final Score มหา'ลัยเหมืองแร่ ฯลฯ

- พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ แพทย์นิติเวช ตัวอย่างผลงานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น คดีเจนจิรา คดีนายแพทย์วิสุทธิ์ ฯลฯ

- ธนินทร์ เจียรวนนท์ นักธุรกิจเจ้าของบริษัทซีพี ฯลฯ

2. คุณภาพ หรือ ความดี

ความหมายของคนดี

ความหมายของคำว่า คนดี ในทางสากล หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือไม่ทำให้อื่นและสังคมที่แวดล้อมต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของตนเอง เป็นบุคคลที่รักเพื่อนมนุษย์ รักสันติภาพ มีความเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือ เกื้อกูล ฯลฯ เป็นต้น ความเป็นคนดีเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับชีวิตมนุษย์ เพราะความดีเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีสันติภาพ

มาตรฐานการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แสดงคุณลักษณะด้านการเป็นคนดี มีดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 9 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคมและปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรฐานที่ 10 มีจิตสำนึกที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เห็นได้ว่า การเป็นคนดีจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม และจิตใจพร้อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม คุณธรรมที่ควรปลูกฝังในขั้นพื้นฐานของคำสั่งสอนทุกศาสนา ได้แก่ ทักษะของความมีเมตตา กรุณา คุณธรรมในเรื่องเกี่ยวกับความเมตตาเป็นคุณธรรมที่ทุกศาสนาได้บัญญัติไว้ในคำสอน ให้มนุษย์มีความรัก และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความมีเมตตา นอกจากจะช่วยให้มนุษย์มีจิตใจอ่อนโยนไม่แข็งกระด้างแล้ว ยังสามารถพัฒนาเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นอื่นๆ ได้อีกมากมาย เช่น ความรู้สึกเกรงใจ การเห็นความสำคัญของส่วนรวม การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับชีวิต ความมีน้ำใจ เป็นต้น ตัวอย่างคนดี

- พระพุทธเจ้า หากจะถามว่า พระพุทธเจ้าทรงประทานเครื่องมือสำหรับเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้วัดความเป็นคนดีเอาไว้บ้างไหม ขอตอบว่า ทรงประทานเอาไว้ด้วยเหมือนกัน พระองค์เรียกเครื่องมือที่ว่า “ความกตัญญูกตเวทิตา”

กตัญญู คือ รู้ว่าคนไหนทำคุณหรือมีคุณแก่ตนมาก่อน

กตเวทิตา คือ รู้ว่าควรตอบแทนคุณท่านอย่างไร แล้วหาทางตอบแทนให้สมกัน

พุทธพจน์ง่ายๆ ที่พระองค์ตรัสไว้ให้ถือเป็นหลักก็คือ “ภูมิ เว สंपูริสานัง กตเวทิตา”

ความกตัญญูตเวทีคือพื้นฐานของคนดี ต่อมาสมเด็จพระสังฆราช(สา ปุสฺสเทว)ได้แต่งเลียนแบบเพิ่มขึ้นมาอีกจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันในเมืองไทยกว่าจำนวนแรก คือ “นิมิตตั้ง สาธุรูปานัง กตัญญูตเวทีตา” ความกตัญญูตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี

- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

“คนดีของฉัณรี จะต้องเป็นคนไม่พูดปด ไม่พูดสอพลอ ไม่อิจฉาริษยา ไม่คดโกงและ
 ไม่มีความทะเยอทะยานอย่างบ้าๆ แต่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีในขอบเขตของศีลธรรม”

(ธรรมะสมเด็จพระย่า , พระราชธรรมนิเทศ)

3. สุขภาพ หรือ ความสุข

ความหมายของความสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แสดง
 คุณลักษณะด้านการเป็นคนมีความสุขไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 5 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้และมีบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 7 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ

“ฉันเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของมนุษย์ก็คือการแสวงหาความสุข นั้นแจ่มแจ้งอยู่แล้ว
 แล้ว ไม่ว่าคนนั้นนับถือศาสนาหรือไม่ ไม่ว่าคนนั้นนับถือศาสนาใด เราทุกคนล้วนแต่แสวงหาสิ่ง
 ดีกว่าให้กับชีวิต ดังนั้นฉันคิดว่าชีวิตคนเรามุ่งเข้าหาความสุขเป็นจุดหมายปลายทาง”

(ดาไลลามะที่ 14 , ศิลปะแห่งความสุข)

คนที่แสวงหาความสุข แต่ไม่รู้ว่าความสุขแท้คืออะไร ยิ่งแสวงหาที่ยิ่งไกลออกไปจาก
 ความสุข อะไรกันที่ทำให้เขาไปไม่ถึงจุดหมายแห่งความสุขของชีวิต มีหลักการอะไรบ้างใหม่ที่จะทำ
 ให้เราแสวงหาความสุขมาเติมเต็มให้กับชีวิตได้ ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ แต่หากถามว่าแล้ว
 เราเลือกได้หรือไม่ว่าตนเองจะมีความสุข คำตอบจากคนส่วนใหญ่ย่อมคล้ายกันว่าเราเลือกไม่ได้ที่จะ
 มีความสุข เพราะปัญหาในยุคนี้มีมากมายและหนักหน่วงเป็นอย่างยิ่ง

แต่ท่ามกลางปัญหาและความยากลำบาก จะมีคนจำนวนหนึ่งค้นพบว่า แท้จริงแล้ว
 ตนเองสามารถมีความสุขได้ ความสุขในรูปแบบนี้คล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะมาจากปากผู้พิการ
 ทุพพลภาพ ผู้เป็นโรคร้าย ผู้ประสบภัยพิบัติ หรือผู้สูญเสียรูปแบบต่างๆ เขาได้เลือกแล้วที่จะทำให้
 ชีวิตมีความสุข เมื่อตัดสินใจได้แล้วก็ลงมือทำอะไรให้เกิดคุณค่าและมีความสุข ทำความฝันให้เป็น
 จริง ดีกว่ามานั่งท้อแท้เสียตายในสิ่งที่ผ่านไปแล้วและทำอะไรไม่ได้

ความสุขถูกกำหนดโดยสภาพของจิตใจมากกว่าโดยสถานการณ์ภายนอก เพราะ
 องค์ประกอบของจิตใจมีสองอย่าง คือ ความคิด และ ความรู้สึก ธรรมชาติของจิตใจที่สำคัญคือ

ความคิดกับความรู้สึกนั้นโน้มนำกันได้ เมื่อไรก็ตามที่เกิดความคิดทางบวก มันจะโน้มนำให้เกิดความรู้สึกทางบวกด้วย

ความรู้สึกทางบวก คือ สิ่งที่เราพูดกันว่า “ความสุข” ความรู้สึกทางบวกจะเหนี่ยวนำความคิดทางบวกตามมา เวลาเรามีความสุขสบายใจ เราก็คิดแต่เรื่องที่ดีๆ ดังนั้นจำง่ายๆ ว่า “คิดดี ใจก็มีสุข คิดไม่ดี ใจก็ทุกข์” สุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับตัวความคิด วิธีคิดและความรู้สึกที่ดีนำไปสู่สติปัญญาความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ สัมพันธภาพที่ดี และความสำเร็จ โชคดีที่ความคิดและความรู้สึกนั้น “เลือกได้” โชคดีที่ความคิดด้านบวกและความรู้สึกดีสามารถ “ฝึกได้”

- อารมณ์สุข ความสุขหรืออารมณ์ในทางบวกนั้น มีหลายรูปแบบ เช่น
- เบาใจ สบายใจ คลายกังวล โล่ง สงบ เป็นความสุขแบบผ่อนคลาย (relax)
- ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก สนุกสนาน เป็นความสุขแบบสนุก (enjoy)
- ภาคภูมิใจ ภูมิใจ ปิติ อิ่มเอิบ เบิกบาน เป็นความสุขแบบภูมิใจ (proud)
- ปลื้มปิติ ชาบซึ้ง ประทับใจ ตื้นตันใจ เป็นความสุขแบบประทับใจ (impress)

ดังนั้น ความสุขหรือความเป็นดีอยู่ดี เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางกาย ทางใจ ทางสังคม และจิตวิญญาณในลักษณะบูรณาการ มิใช่เพียงเงินตราเท่านั้น เราอาจพัฒนาดัชนีวัดความสุขมวลรวมภายในประเทศขึ้นมาจากตัวแบบการพัฒนาแบบบูรณาการนี้ และควรใช้ความสุขมวลรวมภายในประเทศชี้วัดการพัฒนาแทนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

การศึกษาจะต้องช่วยขยาย “ความรู้” ให้คนเราอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ ชีวิตในอุดมคติ คือ ชีวิตของคนทั้งเก่ง ดี และมีความสุข แต่ในบรรดาองค์ประกอบของชีวิตอุดมคติดังกล่าว เชื่อกันว่าความสุขสำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นพื้นฐานของชีวิต นอกจากนั้นแล้ว ความสุขยังเป็นฐานของความเก่งและความดีอีกด้วย ถ้าเราโยงสิ่งที่เราทำไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามเข้ากับความสุข เราจะได้ดีขึ้น ความสุขเป็นแรงจูงใจที่มีพลังที่สุด เช่นที่เห็นได้ชัดเจนว่าคนที่มีความสุขในการเรียนจะตั้งใจเรียนและเรียนได้ดี เพราะฉะนั้น การศึกษาจะต้องทำให้คนคิดเชื่อมโยงได้ว่า ไม่ว่าจะทำอะไร เขาควรทำอย่างมีความสุข

เนื้อหาของการศึกษาอยู่ตรงที่สอนให้คิดเชื่อมโยง เราจะเป็นคนเก่ง ถ้าเราสามารถคิดเชื่อมโยงระหว่างจุดที่เราอยู่กับจุดที่เราคาดหวังจะเกิดขึ้น เราจะเป็นคนดีมีน้ำใจถ้าเราสามารถคิดเชื่อมโยงตัวเราเองเข้ากับคนอื่นทั้งหลาย เราจะรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเราจะมีความสุข ถ้ารู้จักคิดเชื่อมโยงจนเห็นว่าสิ่งทั้งหลายนั้นก็เกิดดับตามเหตุปัจจัย รู้แล้วละ รู้แล้ววาง ดังนั้นคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ที่เป็นการพัฒนาชีวิตนั้นจึงจัดเป็นองค์รวมของการพัฒนาชีวิต

ความเก่งของมนุษย์ในด้านสติปัญญา (IQ) เคยเป็นคุณลักษณะที่เป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ทุกคนที่ปรารถนาจะเป็นคนฉลาดที่มีสติปัญญาดี แต่ข้อค้นพบทางทฤษฎีและงานวิจัย

ต่างๆ ในระยะหลังกลับพบว่าความเก่งทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้มนุษย์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ เพราะการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น นอกจากจะมีความสามารถในการเรียนรู้องค์ความรู้แล้วมนุษย์จะต้องเรียนรู้ตัวเอง รวมทั้งเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเทคโนโลยีรวมทั้งมนุษย์อื่นๆ โดยมีพื้นฐานของความดีงามเป็นเครื่องรองรับ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงความเก่งก็จะหมายถึงทั้งความฉลาดทั้งในด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันไป

ความเก่งตามมาตรฐานการเรียนรู้ข้างต้น เป็นความเก่งที่มีลักษณะของการใช้ความคิด การใช้สติปัญญา และลักษณะของการทำงานที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น

คิดเป็น คือการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดปัญญา มีโลกทัศน์กว้างขวางที่สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ และการคิดเป็นย่อมนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ เช่น การทำเป็น และการอยู่ร่วมกันเป็น การคิดเป็นจัดว่าเป็นความเก่งทั้งทางด้านสติปัญญา (ไอคิว) และความเก่งทางด้านอารมณ์ (อีคิว)

ทำเป็น เป็นความเก่งในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ การทำเป็นในทัศนะของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี คือการที่มนุษย์เรียนรู้จากการทำ การทำงานเป็นโดยเฉพาะการสร้างเป็น จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน เกิดปิติ และภูมิใจในผลงาน หรือถ้ามีรายได้จากการทำงานด้วย ก็เกิดคุณค่าของเงินที่ได้มาจากการทุ่มเทแรงกายแรงสติปัญญาในการทำงานนี้ นอกจากทักษะที่กล่าวมาแล้ว การเป็นคนเก่งในด้านพฤติกรรมยังหมายถึง การเป็นคนชอบบันทึก มีทักษะในด้านการสื่อสาร มีทักษะในการเผชิญสถานการณ์และทักษะในการจัดการ เป็นต้น

สำหรับคุณลักษณะ “ดี” และ “มีสุข” อาจขยายความโดยเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทัศนะของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่ต่อจากการคิดเป็น ทำเป็น คือ การอยู่ร่วมกันเป็น การอยู่ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ทักษะที่เน้นในด้านจริยธรรม โดยมนุษย์จะต้องอาศัย คุณธรรมพื้นฐานร่วมกับการคิดเป็น และทำเป็น ซึ่งเป็นลักษณะของคนเก่งประกอบกัน จึงจะทำให้มนุษย์สามารถมีทักษะในการอยู่ร่วมกันเป็น ทั้งการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ที่จะเกิดทักษะในด้านนี้จะต้องประกอบด้วยการพัฒนาในด้านอารมณ์ ความรู้สึก (จิตใจ) ในแง่บูรณาการกับการคิดเป็นและการทำเป็นด้วย

คุณธรรมพื้นฐานนั้นควรได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังในจิตใจ เพื่อให้เกิดทักษะชีวิต คือ ความเป็นคนดี ที่สามารถนำไปใช้ควบคู่กับ ความเป็นผู้มีสติปัญญา ได้อย่างเหมาะสม เพราะใน

ความเป็นจริง ความเก่งหรือความสามารถทางสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างสรรค์ให้สังคมสงบสุขได้ ในทำนองเดียวกัน ความดีอย่างเดียวก็ไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาชีวิตและสร้างสรรค์สังคมของมนุษย์ให้เจริญก้าวหน้าไปได้ เพราะความดีจะต้องมีปัญญาเป็นสิ่งพึงพิง เป็นหลัก เป็นแนวทางให้คนดีได้แสดงออกในด้านการกระทำเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีการศึกษาวิจัยหลายงานที่มีการยืนยันว่าเชาวน์อารมณ์เป็นองค์ประกอบให้เกิดความสำเร็จเกิดความราบรื่น ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน มีการทำวิจัยในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและผู้นำในองค์กรต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัย California at Berkeley ได้ทำการศึกษาเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1950 ได้สรุปผลการวิจัยในปี 1994 พบว่า เชาวน์ทางอารมณ์มีความสำคัญกว่าเชาวน์ทางปัญญา 4 เท่า

แม็คเคนแลนด์ (Mc Clelland) (อ้างถึงในรายงานวิจัย เรื่อง กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ของ อุษณีย์ เทพวรชัย และ คณะ, 2548 ; 11) กล่าวว่า เกเรตเจเลียและเชาวน์ปัญญาไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในชีวิต

โกลแมน (Goleman 1997 (อ้างถึงใน อุษณีย์ เทพวรชัย และ คณะ, 2548 : 11) พบว่า เชาวน์อารมณ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำมา โดยเฉพาอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ผลการวิจัยชี้ว่า ร้อยละ 67 ของความรู้ความสามารถที่บุคคลใช้เพื่อความสำเร็จในงานคือ เชาว์อารมณ์ ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เหลืออีกร้อยละ 33 เป็นผู้มีความสามารถทางสติปัญญา และพบว่า คนมีสติปัญญาสูงประสบความสำเร็จเพียงร้อยละ 20 ที่เหลือเป็นผู้มีเชาว์อารมณ์สูง

สรุปได้ว่า ความเก่ง ดี และมีสุข เป็นลักษณะเชาว์อารมณ์ที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน บางครั้งมีผู้เข้าใจว่า ดี ต้องมาก่อนเก่งแล้วจึงสุข แต่หากพิจารณาศึกษาอย่างแท้จริงแล้ว ความเก่งในตามความหมายที่ศึกษา คือ ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา มิใช่ระดับของเชาวน์ปัญญา แสดงให้เห็นว่า ในบุคคลประกอบด้วยทั้งเชาวน์อารมณ์ และ เชาว์ปัญญา

มนตรี หาททรัพย์ (2547) พบว่า ตัวแปรความภาคภูมิใจมีอิทธิพลรวมต่อเชาว์อารมณ์มากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอ้อมจิต เป้นศรี (2544) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อเชาว์อารมณ์ นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับมาสโลว์ (Maslow) นักจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยมเชื่อว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจของคนนั้นๆ

การปฏิบัติงานทางการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สปาร์ค (เจียร์ ทองนุ่น. 2531 : 63 ; อ้างอิงมาจาก Sparks. 1960 : 3603-3606) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของครูใหญ่ในสถานศึกษาเตรียมอุดมศึกษาที่เคนตักกี้ (Kentucky) เมื่อปี 1950 ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุดเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้คือ การนิเทศ การสอน การแนะแนว การประชาสัมพันธ์ การศึกษาทางวิชาการต่าง ๆ ของงานธุรการและการเงิน กิจกรรมนักเรียน การควบคุมระเบียบวินัยและการสอน

ลวาท (จำรัส นองมาก. 2538 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Lwaflet. 1980) ได้วิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาในแต่ละระดับ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาถือปฏิบัติและประเมิน คุณภาพในการรับรองคุณภาพการศึกษา จะต้องมีการมีเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ได้แก่ จุดมุ่งหมาย องค์กรการบริหาร บริการนักเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โปรแกรมเสริมหลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ และการเงิน

เอลเวล (วันที สวาสดีธรรม. 2540 : 31; อ้างอิงมาจาก Elwell.1994 :814 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนในแง่มุมมองของการจัดองค์การศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการวางแผนซึ่งนำมาใช้ในการจัดตั้งสถาน ศึกษาแวดเลห์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับกลางที่เปิดสอนวิชาศิลปะสาขาต่าง โดยนักศึกษาจากกลุ่มผู้วางแผนจัดตั้งสถานศึกษา อันได้แก่ ผู้สนับสนุนการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยนักธุรกิจเจ้าของทุนนักการศึกษาแขนงศิลปะ ครู และผู้บริหารระดับท้องถิ่น ผลการศึกษพบว่าการศึกษาที่สมาชิกที่ร่วมกันวางแผนไม่มีความรู้ในเรื่องเป้าหมายของสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านความ สำคัญ ของวิชาศิลปะที่มีต่อสถานศึกษา ทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่สามารถร่วมงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และการที่สมาชิกที่ร่วมกันวางแผนมีความรู้ความสามารถ แตกต่างกัน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่สามารถร่วมงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ นอกจากนี้จากผลการศึกษาพบว่าแผนที่วางไว้นำมาปฏิบัติไม่ได้สาเหตุมาจากผู้วางแผนมีขีดจำกัดในเรื่องความสามารถทางการวางแผน

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและพัฒนากระบวนการสอนแบบบูรณาการ และ วัดระดับความเก่งดี และมีสุข ของนักเรียนเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้บริหารในตำแหน่งผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 15 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 437 คน ประกอบด้วย

โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ครู จำนวน 17 คน นักเรียนจำนวน 437 คน

จากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเก็บข้อมูล ได้ผลจากการเก็บข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 427 ชุด ประกอบด้วย

ผู้บริหาร	จำนวน	2	ชุด
ครู	จำนวน	15	ชุด
นักเรียน	จำนวน	410	ชุด
รวมทั้งสิ้น		427	ชุด

คิดเป็นร้อยละ 94.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

“การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา “ ใช้เครื่องมือในการประเมินการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แบ่ง เป็น เครื่องมือ เป็น 3 แบบ คือ

1. แบบสอบถามเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ที่ใช้ศึกษากระบวนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอน เป็นเครื่องมือที่ให้ผู้บริหารครูผู้สอนสามารถบรรยายถึงแนวความคิด กระบวนการและขั้นตอน และข้อเสนอแนะในการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า

2. แบบสอบถามที่ประเมินคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีข้อความถาม จำนวน 31 ข้อ ซึ่งได้ใช้กรอบแนวคิดตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ สมรรถภาพ คุณภาพ และสุขภาพ ในความหมายของ ดี เก่ง และสุข

ความหมายของคำว่าเก่ง ตามพระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา 2542 ให้คำนิยาม “ความเก่ง” ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีวิจารณญาณ

มาตรฐานที่ 3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 8 มีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เมื่อสรุปรวมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของความเก่ง หมายถึง ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีทักษะในกระบวนการคิด มีทักษะในกระบวนการจัดการ และมีทักษะในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ รวมถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความดี ตามพระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา 2542 มีมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 9 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคมและปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรฐานที่ 10 มีจิตสำนึกที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมที่แสดงถึงความดี ของนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกใช้ พฤติกรรม ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง ต่อกลุ่มสมาชิกในห้องเรียน ต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ความหมายของความสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แสดงคุณลักษณะด้านการเป็นคนมีความสุขไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 5 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้และมีบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 7 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสุขในการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกใช้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เป็นตัวแทนของความสุที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน

แบบสอบถาม ที่เป็นข้อประเมิน ด้านเก่ง มีจำนวน 12 ข้อ

แบบสอบถาม ที่เป็นข้อประเมิน ด้านดี มีจำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถาม ที่เป็นข้อประเมิน ด้านเก่ง มีจำนวน 8 ข้อ

3. แบบสังเกต เป็นแบบที่ใช้สังเกตร่องรอยของการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยทำการสังเกตกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ทั้งในประเด็นของการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ และคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของนักเรียน และจรร่องรอยบันทึกเป็นหลักฐาน

ข้อสังเกต ในด้าน เก่ง มีจำนวน 10 ข้อ

ข้อสังเกต ในด้าน ดี มีจำนวน 7 ข้อ

ข้อสังเกต ในด้าน มีสุข มีจำนวน 6 ข้อ

ข้อสังเกต ร่องรอยการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีจำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ ข้อมูลเชิงวิชาการ วิทยุจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่นห้องสมุด และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และข้อมูลภาคสนาม ซึ่งได้เก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือทั้ง 3 แบบ ที่ได้จัดทำขึ้น ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล หลังจากมีการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเสร็จสิ้นแล้ว

2. แบบสอบถาม เก็บข้อมูล มี 2 ระยะ คือ ก่อนการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข และหลังจากมีการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข แล้ว

3. แบบสังเกต ใช้เก็บข้อมูล หลังจากมีการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเสร็จสิ้นแล้ว

การแปลผล

ในการแปลผล ตามเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต จะใช้การแปลผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้ความถี่ของข้อมูลในข้อคำถาม หาแนวโน้มของการกระทำนั้น ๆ สัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การแปลผลตามเครื่องมือ แบบสอบถาม เป็นการให้ค่าคะแนนของความคิดเห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ในการประเมินตนเอง /หรือประเมินผู้เรียน ในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่งดี มีสุข โดยมีลำดับคะแนน จำนวน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ประเมินแล้วได้ลำดับคะแนนมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ประเมินแล้วได้ลำดับคะแนนมาก

ระดับ 3 หมายถึง ประเมินแล้วได้ลำดับคะแนนกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ประเมินแล้วได้ลำดับคะแนนน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ประเมินแล้วได้ลำดับคะแนนน้อยที่สุด/ควรแก้ไข

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเบื้องต้น และกราฟแสดงค่าเฉลี่ยของความเก่ง ดี และมีสุขของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และแสดงช่วงค่าต่ำสุดและสูงสุดของคะแนนที่ได้ และเปรียบเทียบกับคะแนนก่อน และหลังจากมีการสอนแบบบูรณาการแล้ว

2. ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล แบบพรรณนาวิเคราะห์ เกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการ แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ในการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาโครงการ “การพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง” ของ
โรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ตามประเด็นเรื่องที่ต้องการศึกษา คือ

1 ด้านแนวคิด กระบวนการ รูปแบบของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อ
ส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ซึ่งทำการศึกษา จาก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครู โดยใช้
การสัมภาษณ์

2. การพัฒนาคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ในประเด็น

2.1 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด มีทักษะใน
กระบวนการจัดการ และมีทักษะการนำความรู้ไปใช้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครอบครัวและชุมชน

2.3 เจตคติต่อการเรียนรู้

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน
จำนวน 454 คน ได้รับแบบประเมินคืนมา จำนวน 427 ชุด คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ
94.05 โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม

3. การสังเกตเห็นร่องรอยของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด กระบวนการ และรูปแบบของการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อ
ส่งเสริมคุณลักษณะเก่งดีมีสุข ของผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ
จังหวัดสงขลา ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้

ด้านแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะเก่งดี มีสุข

ผู้บริหารโรงเรียน มีแนวความคิดต้องการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งโรงเรียน
และต้องการให้เกิดขึ้น กับบุคคล 4 กลุ่ม คือ ตัวผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนและ
ชุมชน การปฏิรูปนี้ ต้องการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ

การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 โดยมุ่งหวังว่า การร่วมมือกันทุกฝ่ายจะทำให้ทั้งครู และนักเรียน รวมถึงผู้ปกครองและชุมชน มีความสุขในการจัดการเรียนการสอน และเกิดการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ ขึ้นในโรงเรียน

ครูผู้สอน ทั้ง 15 คน ในโรงเรียน มีแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ในเรื่องของการจัดกิจกรรมสอดแทรกในแผนบูรณาการครอบคลุมทั้ง 8 สารวิชา และให้ความเห็นว่า การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยมุ่งเน้นไปยังเนื้อหาวิชาที่สามารถเชื่อมโยงไปยังสาระต่าง ๆ ของหลาย ๆ วิชา และก่อนการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอน ควรมีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน สภาพแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

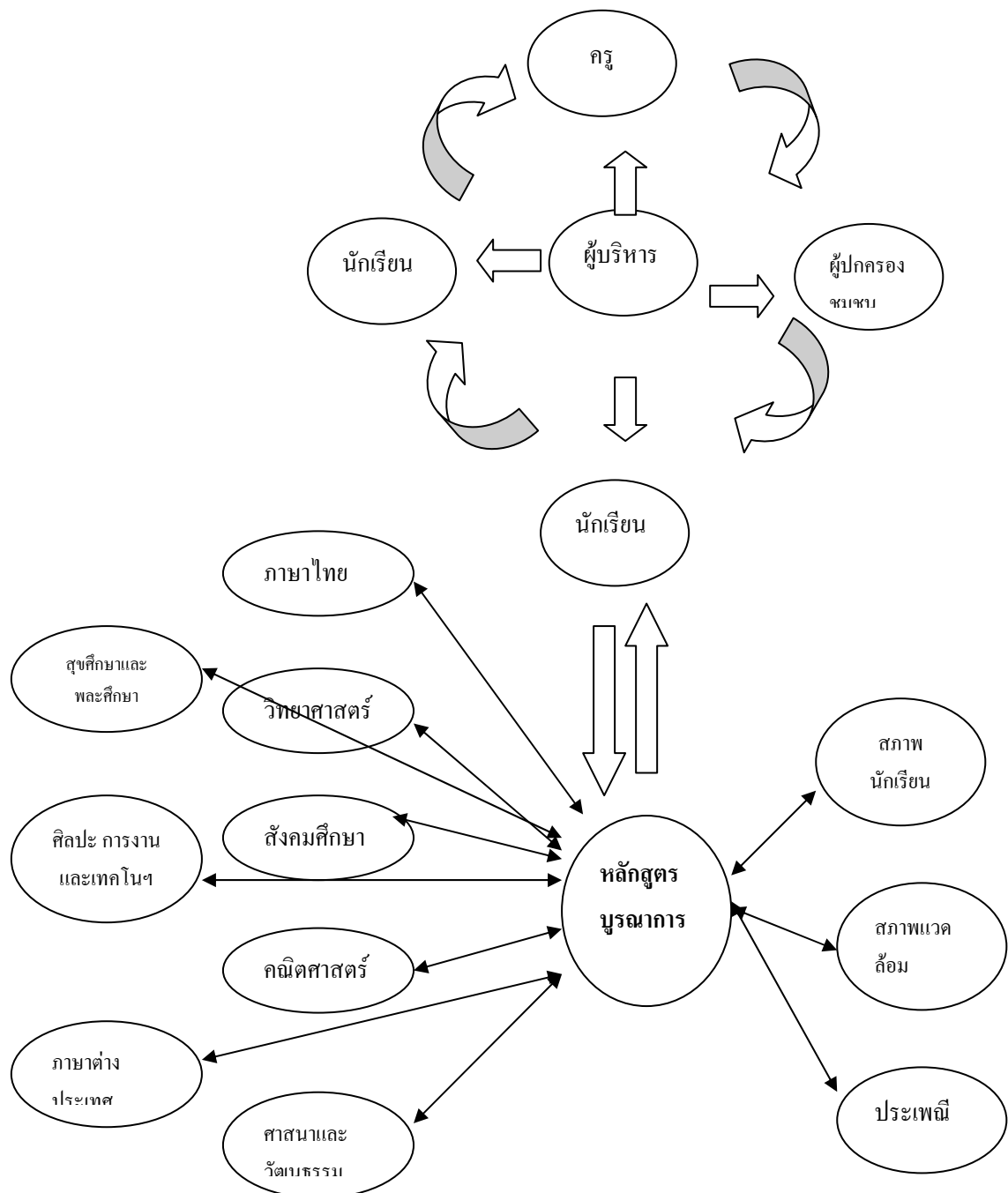
การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการครูต้องมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมและพัฒนาตัวเอง สร้างความน่าสนใจในระหว่างการสอน โดยอาจใช้สื่อ หรือกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรนักเรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมต่าง ๆ นั้น นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และในบางเนื้อหาสาระวิชาผู้ปกครองและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

อาจสรุปแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของโรงเรียนบ้านสุเหร่า เริ่มมาจากแนวคิดของผู้บริหารที่เห็นถึงความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นในเรื่องของระบบของการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองและชุมชน

ครูมีแนวความคิด มุ่งเน้นในเรื่องกับวิถีปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตร และครอบคลุมเนื้อหาสาระ ทั้ง 8 สารวิชา โดยให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปแผนผังแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะเก่งดี มีสุข โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

ด้านกระบวนการ และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข

จากการสัมภาษณ์ กระบวนการ และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูโรงเรียนบ้าน สุธะห์ ได้จัดทำกระบวนการ และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็น 4 ลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

การวางแผนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียน โรงเรียนบ้านสุธะห์ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้บริหารประชุมทำความเข้าใจกับครูผู้สอน ในโรงเรียน ปรับเปลี่ยนแนวคิด โดยการนำครูไปศึกษาดูงานผู้เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ ได้มีการไปศึกษาดูงานจากหลายสถานที่ ทำให้เกิดความกระตือรือร้น ในการยอมรับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ ในการจัดกระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.2 ครู สำรวจความต้องการของนักเรียนว่ามีความต้องการเรียนเรื่องอะไร โดยวิธีถามในสิ่งที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ และเป็นหัวเรื่องที่ครูต้องการสอน และมีส่วนประกอบอื่น ๆ อีกมาก เช่น เป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจอยู่ในปัจจุบัน หรือเรื่องใดที่ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีพฤติกรรมดี เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

1.3 ผู้บริหารร่วมกับครูประชุมใหญ่ ในการวางแผนงาน และมีการระดมกลุ่มย่อย โดยแยกครูที่สอนตามระดับชั้น เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา และหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการศึกษาไปในรูปแบบใด

1.4 สำรวจและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลที่จะนำมาสร้างหลักสูตรบูรณาการ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในทุก ระดับชั้น รวม 8 สารการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

2. ขั้นตอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการเขียนส่วนประกอบของหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ซึ่งอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมมาจากขั้นตอนที่ 1 โดยการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระที่จะนำมาบูรณาการ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และการ

วัดผลและประเมินผล แล้วนำโครงร่างหลักสูตรที่เขียนขึ้นนี้มาประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการสอนวิทยาศาสตร์ ด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และด้านการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

ขั้นตอนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จากการศึกษา ด้านกระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ขั้นตอนการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตร มีลักษณะเป็นการหาแนวทางปฏิบัติ ซึ่งต่อยอดมาจากการแสดงแนวคิดร่วมกันของ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ได้ร่วมกันจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตรและเลือกหัวเรื่อง (Theme)

- จัดให้มีการประชุมหลายครั้ง ในการระดมพลังสมองของครู และนักเรียน และจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเลือกหัวเรื่องที่เหมาะสมให้นักเรียนได้เรียนรู้
- กำหนดหัวเรื่องให้สอดคล้องกับการสภาพแวดล้อมชุมชน ท้องถิ่น และความเชื่อทางศาสนา
- ครูศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของหัวเรื่องนั้น ๆ
- นำหัวเรื่องที่จะสอน มาทดลองเชื่อมโยงกับวิชาต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหัวเรื่อง

- นำหัวเรื่องที่ได้มากำหนดเวลาในการสอนให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียน ความเหมาะสมสำหรับเทศกาลต่าง เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น รัชชสงขลา
- นำวัตถุประสงค์ และสาระการเรียนรู้ มาเชื่อมโยงกับหัวเรื่องที่จะสอน โดยต้องตรงกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- สร้างกิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเชื่อมโยงลำดับความคิดได้

ขั้นที่ 3 ศึกษาแหล่งข้อมูลที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ตามหัวเรื่อง และสาระหลักสูตร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดกระบวนการสอนแบบบูรณาการ มาจาก

- กลุ่มเพื่อนครู

- ผู้ปกครองนักเรียน
- การออกไปสำรวจ
- การบริการชุมชน
- เทคโนโลยี ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต
- ผู้สอนจากแหล่งอื่น ๆ
- แหล่งข้อมูลท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

- สร้างกิจกรรมข้ามวิชาในหลักสูตร
- การติดต่อกับแหล่งข้อมูล
- ข้อเสนอในการพิจารณากิจกรรม
 - การกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน
 - การใช้ประโยค 2-3 ประโยค เพื่อให้เห็นภาพรวม
 - การกำหนดสื่อการเรียนการสอน
 - การตัดสินใจดำเนินการเรียนการสอน
 - เตรียมสื่อเพื่อจัดกิจกรรม
 - ออกแบบวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
 - การตัดสินใจทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูในการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 5 การสร้างกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน

- ให้มีความต่อเนื่องกับการพัฒนากิจกรรม
- สามารถเปลี่ยนแปลงและแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้เรียน ตามเทศกาล วันสำคัญต่าง ๆ ได้

- ครูมีการประชุมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า และ
- กำกับการดำเนิน กิจกรรม

ขั้นที่ 6 การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

- ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้
- ครูสามารถกำกับความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยตลอด
- ครูสามารถนำการวัดผลแบบหลากหลายมาใช้ประเมินความก้าวหน้า

ของผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การประเมินผลกิจกรรม

- ผู้เรียนสามารถประเมินผลกิจกรรมโดยรวม เช่น

- มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น
- ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นก็สามารถให้คำแนะนำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรม
- ครูสามารถบอกจุดอ่อนจุดเด่นของกิจกรรม
- ครูจะต้องจัดบันทึกความเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เพื่อที่ปรับปรุงและนำไปใช้ภายหน้า

ขั้นที่ 8 การเปลี่ยนแปลงข้อมูลกิจกรรมเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตร

ขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตร บูรณาการที่พัฒนาแล้วไปใช้กับนักเรียนในช่วงขั้นที่ 1 และช่วงขั้นที่ 2 ในโรงเรียนโดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรบูรณาการก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการรวมทั้งประเมินพฤติกรรมครูผู้สอนวิชา ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรบูรณาการ

ขั้นสุดท้ายเป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการมาประเมินและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดตามส่วนประกอบของหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการสหวิทยาการระหว่างวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ สำหรับทุกระดับชั้น ที่สามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ครูส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่า เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในโรงเรียน ทั้งตัวผู้บริหาร ครูและนักเรียน ดังนี้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรบูรณาการมี

ความแตกต่างกัน โดยผลการเรียนหลังจากใช้หลักสูตรบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. นักเรียนมีความกล้าในการแสดงออกหน้าชั้นเรียน เพิ่มมากขึ้นจากเดิม มีความกล้าหาญ และนำเสนอในสิ่งริเริ่มสร้างสรรค์
3. พฤติกรรมของนักเรียน เปลี่ยนไป จากเดิมที่มีความเห็นแก่ตัว เปลี่ยนเป็นคนมีน้ำใจมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่องาน ที่ครูมอบหมาย
4. นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการมาโรงเรียน เช่น มาเข้าชั้น ไม่ขาดเรียน และส่งงานอย่างสม่ำเสมอ
5. นักเรียนมีความสุขในขณะที่ทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมจะเปลี่ยนไปตลอดเวลา โดยครูจะคงเนื้อหาเดิม และค่อยเพิ่มทีละน้อย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวครู

1. ครูได้มีการพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น จาก การที่ได้เข้าไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ
2. ครูได้พัฒนาเจตคติต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีการยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ และมีแนวคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน
3. การจัดการศึกษา เช่น เรื่องแผนการสอน หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำ ไปในทิศทางเดียวกัน ครูสอนเรื่องเดียวกัน ไม่แยกส่วนการสอน
3. ครูเพิ่มความสนิทสนมกลมเกลียว และมีน้ำใจต่อกันเพิ่มขึ้น จากการที่ได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ่อยครั้ง
4. ลดช่องว่าง ระหว่างผู้บริหาร กับครู ได้มีจุดประสงค์ในการทำงานอย่างเดียวกัน แก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยกัน
6. เกิดการบูรณาการทางความคิด มีความสามัคคี เพิ่มขึ้น ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน
7. ก่อนบูรณาการสอน มีการแยกส่วนกันสอน หลังการสอนแบบบูรณาการ ประเมินได้ง่ายขึ้น ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อน เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารได้ค้นพบศักยภาพของครูหลาย ๆ คน จากการที่ได้มีการพบปะ แลกเปลี่ยน พูดคุย กันอย่างสม่ำเสมอ

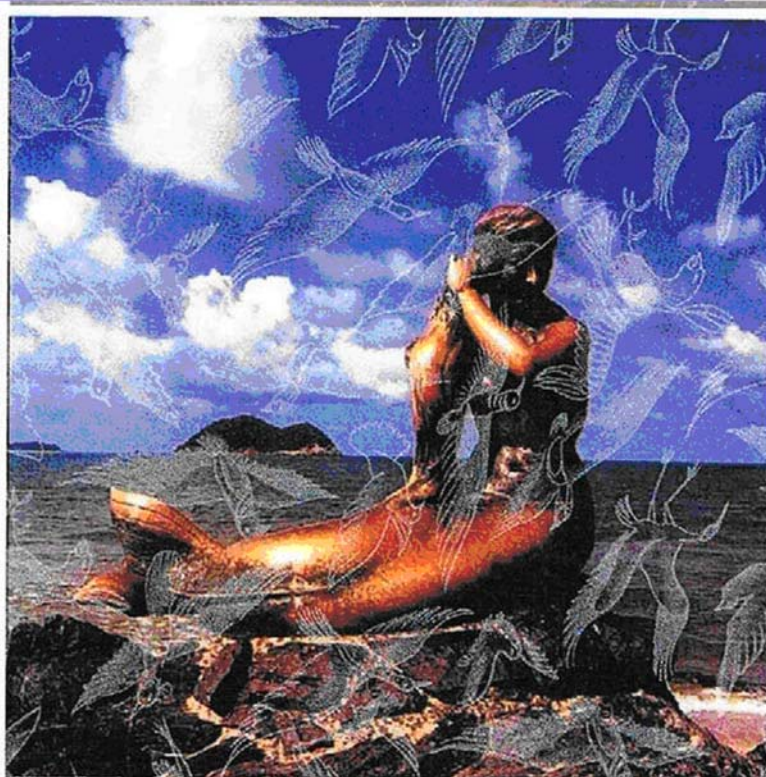
2. การบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ครูกับผู้บริหารมีจุดประสงค์
เป้าหมาย เดียวกันในการจัดการศึกษา

ตัวอย่าง การจัดทำแผนแบบบูรณาการ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เรื่อง รักสงขลา รักสิ่งแวดล้อม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

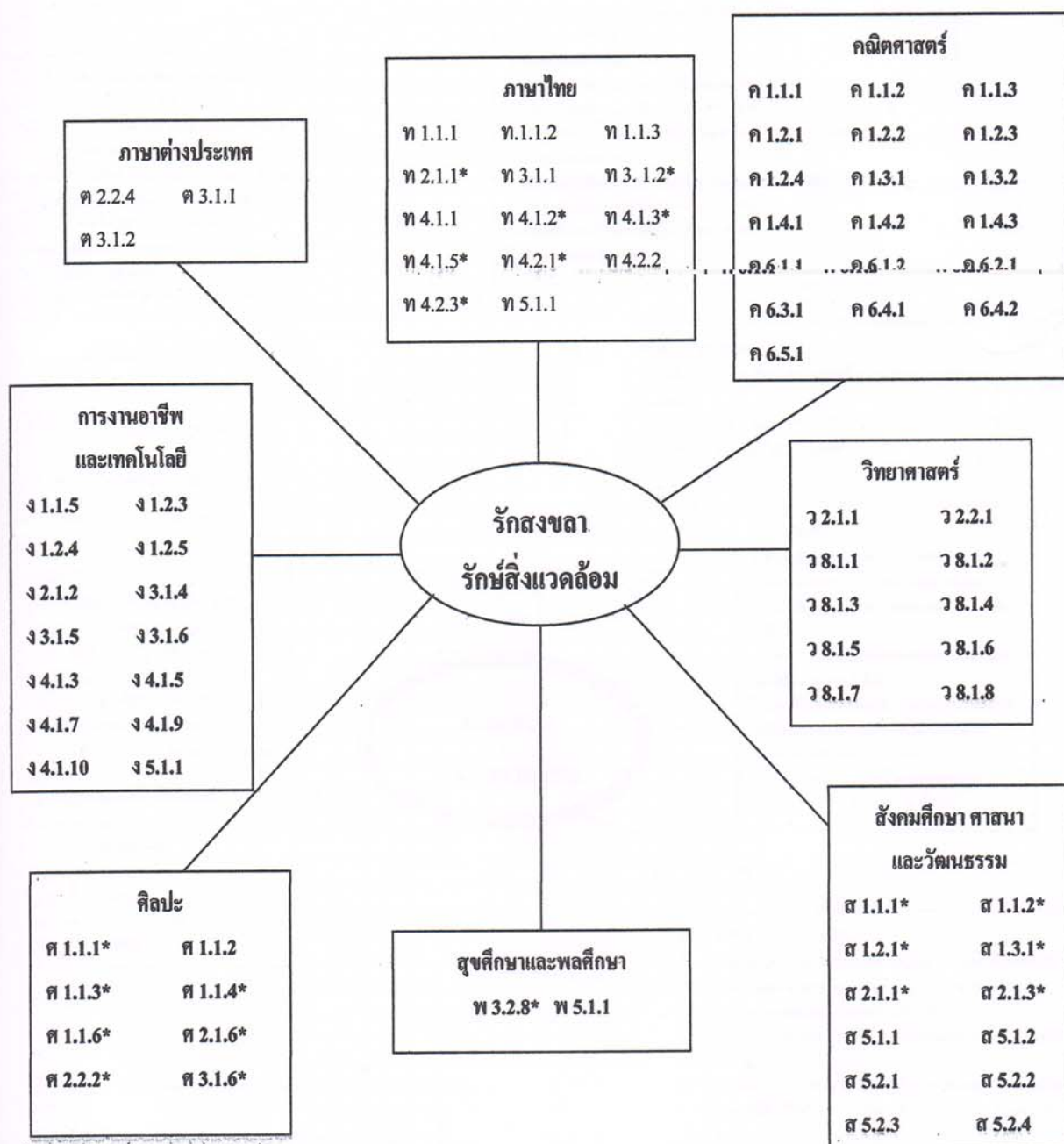
โรงเรียนบ้านสุเหร่า

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

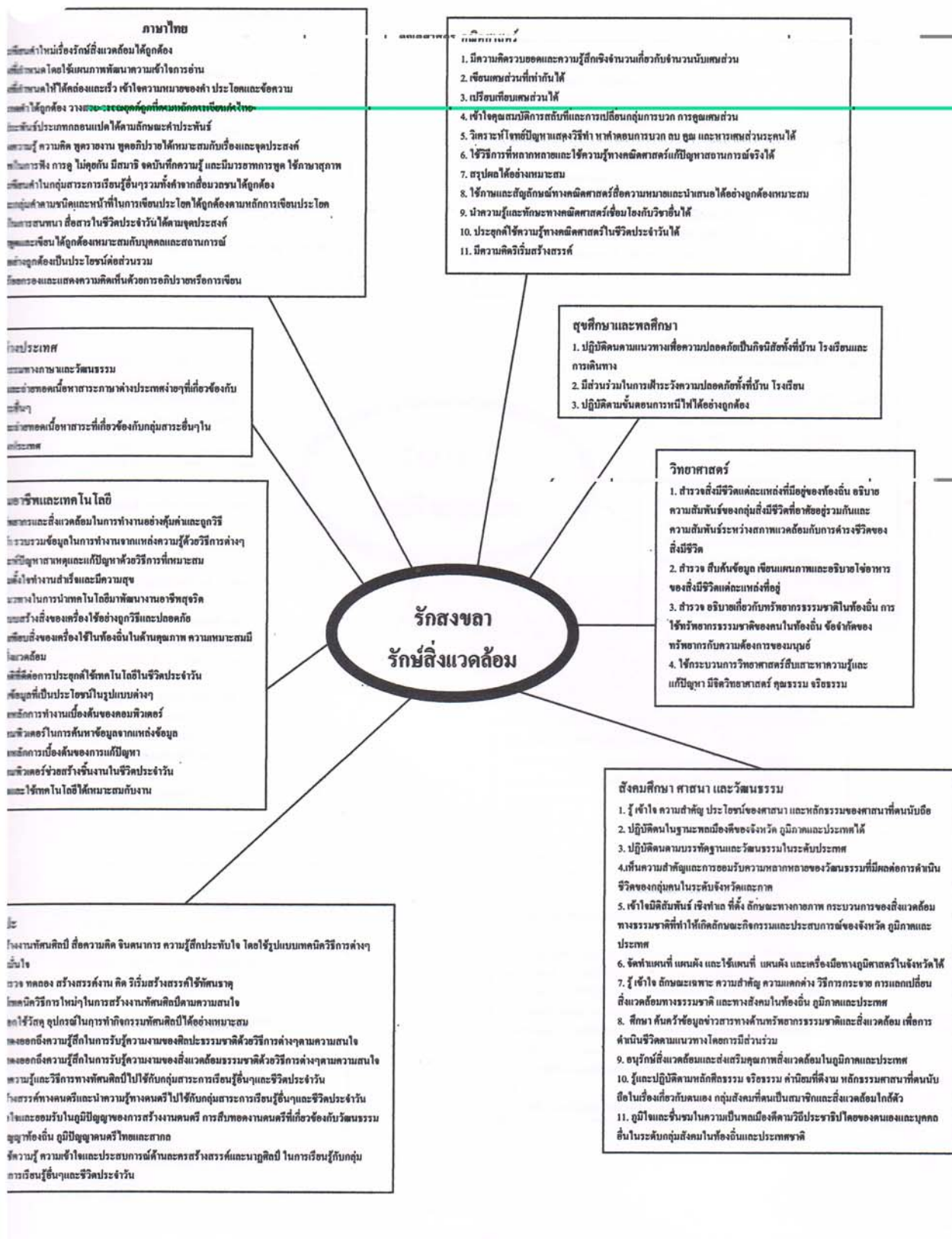
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

ผังมโนทัศน์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง รักสงขลา รักสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หมายเหตุ * หมายถึง มาตรฐานการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้แต่ไม่ได้มีการวัดและประเมินผล

รักสงขลา รักสิ่งแวดลอม

ตารางวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง รักสงขลา

รักสิ่งแวดลอม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
ภาษาไทย		
ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3 ท 2.1.1* ท 2.1.2* ท 3.1.2* ท 3.1.1* ท 4.1.1 ท 4.1.2* ท 4.1.3* ท 4.1.5* ท 4.2.1* ท 4.2.2 ท 4.2.3* ท 5.1.1	1. อ่านและเขียนคำใหม่เรื่องที่ สิ่งแวดลอมได้ถูกต้อง 2. อ่านเรื่องที่กำหนดโดยใช้ แผนภาพความคิดพัฒนาความเข้าใจ การอ่าน 3. อ่านเรื่องที่กำหนดได้คล่องและ เร็วเข้าใจความหมายของคำ ประโยคและข้อความ 4. เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง วางสระ วรรณยุกต์ถูกต้องตามหลักการเขียนคำ ไทย 5. แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน แปดได้ตามลักษณะคำประพันธ์ 6. พุคแสดงความรู้ ความคิด พุค รายงานพุคอภิปรายได้เหมาะสมกับ เรื่องและจุดประสงค์ 7. มีมารยาทในการฟัง การดู ไม่คุย กัน มีสมาธิ จดบันทึกความรู้ 8. อ่านและเขียนคำในกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่นๆรวมทั้งคำจาก สื่อมวลชนได้ถูกต้อง	1. การอ่านคำใหม่เกี่ยวกับเรื่อง สิ่งแวดลอม 2. การอ่านจับใจความโดยใช้ แผนภาพความคิด 3. การอ่านคำ ประโยค ข้อความและเข้าใจความหมาย จากเรื่องที่อ่าน 4. การเขียนคำได้ถูกต้องตาม หลักการเขียน 5. การแต่งคำประพันธ์ กลอน แปด 6. การพุคแสดงความรู้ ความคิด พุครายงานได้ตาม จุดประสงค์ของหลักการพุค 7. มารยาทในการฟัง การดู และการพุค 8. การอ่านและการเขียนคำ ที่มาจากสื่อมวลชนหรือจาก กลุ่มคำสาระการเรียนรู้อื่นๆ 9. การใช้คำและกลุ่มคำเขียน ประโยคได้ตามชนิดและ หน้าที่

หมายเหตุ * หมายถึง มาตรฐานการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ แต่มิได้มี
การวัดและประเมินผล

รักสงขลา รักสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
ภาษาไทย (ต่อ)		
	9. ใช้คำและกลุ่มคำตามชนิดและหน้าที่ในการเขียนประโยคได้ถูกต้องตามหลักการเขียนประโยค 10. ใช้ภาษาในการสนทนาสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ตามจุดประสงค์ 11. ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ 12. ใช้ภาษาอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 13. อ่านบทร้อยกรองและแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปรายหรือการเขียน	10. การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน 11. การใช้ภาษาพูดและการเขียนได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ 12. การใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม 13. การอ่านบทร้อยกรองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 14. แต่งบทร้อยกรองโดยแสดงความคิดสร้างสรรค์ 15. การใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเขียน การแสวงหาความรู้และการอยู่ร่วมกัน
คณิตศาสตร์		
ค 1.1.1 ค 1.1.2 ค 1.1.3 ค 1.2.1 ค 1.2.2 ค 1.2.3 ค 1.2.4 ค 1.3.1 ค 1.3.2 ค 1.4.2 ค 1.4.3 ค 6.1.1 ค 6.1.2 ค 6.2.1 ค 6.3.1 ค 6.4.1 ค 6.4.2 ค 6.5.1	1. มีความคิดรวบยอดและความรู้ลึกเกี่ยวกับจำนวนนับเศษส่วน 2. เขียนเศษส่วนที่เท่ากันได้ 3. เปรียบเทียบเศษส่วนได้ 4. เข้าใจคุณสมบัติการสลับที่และการเปลี่ยนกลุ่มของการบวก การคูณเศษส่วน 5. เข้าใจเกี่ยวกับ ห.ร.ม และ ค.ร.น และสามารถนำไปใช้ได้	1. ความคิดรวบยอดและความรู้ลึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับเศษส่วน 2. การเปรียบเทียบเศษส่วน 4. คุณสมบัติการสลับที่และการเปลี่ยนกลุ่มของการบวก การคูณเศษส่วน 5. ความเข้าใจเรื่อง ห.ร.ม และ ค.ร.น เกี่ยวกับการนำไปใช้ได้

รักษ์สิ่งแวดล้อม

แผนการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้เรื่อง

รักสงขลา รักสิ่งแวดล้อม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดการเรียนรู้ ที่ 1

ชุมชนน่าอยู่

เวลา 15 ชั่วโมง

มาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
ภาษาไทย		
ท 1.1.3	1. อ่านเรื่องที่กำหนดโดยใช้แผนภาพ ความคิดพัฒนาความเข้าใจการอ่าน 2. อ่านเรื่องที่กำหนดได้คล่องและเร็ว 3. เข้าใจความหมายของคำ ประโยคและ ข้อความ	1. การอ่านในใจเรื่องที่กำหนดโดย ใช้แผนภาพพัฒนาความเข้าใจการ อ่าน 2. การอ่านเรื่องที่กำหนดได้อย่าง คล่องแคล่ว 3. ความหมายของคำ ประโยคและ ข้อความ
คณิตศาสตร์		
ค 1.1.2 ค 1.1.3	1. มีความคิดรวบยอดและความรู้ลึกเชิง เศษส่วน 2. สามารถเขียนเศษส่วนที่เท่ากับเศษส่วน นั้นได้ 3. สามารถเปรียบเทียบและเรียงลำดับ เศษส่วนได้	1. ความคิดรวบยอดและความรู้ลึก เชิงเศษส่วน 2. การเขียนเศษส่วนที่มีค่า เท่ากัน 3. การเปรียบเทียบเศษส่วน 4. การเรียงลำดับเศษส่วน
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		
ส 1.1.1* ส 1.1.2* ส 1.2.1* ส 2.1.3*	1. อธิบายความสำคัญ ประโยชน์ของการนับ ถือศาสนาในท้องถิ่น 2. อธิบายหลักธรรมศาสนาที่ตนนับถือ	1. ความสำคัญ ประโยชน์ของการ นับถือศาสนาในท้องถิ่น 2. หลักธรรมศาสนาที่ตนนับถือ

หมายเหตุ หมายถึง มาตรฐานการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิด
การเรียนรู้ แต่ไม่ได้มีการวัดและประเมินผล

2 การพัฒนาคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	ข้อมูลทั้งหมด

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน ในเรื่อง เก่ง ดี มีสุข หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านเก่ง แทนคุณลักษณะด้วย ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด มีทักษะใน กระบวนการจัดการ และมีทักษะการนำความรู้ไปใช้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ด้าน ดี แทนคุณลักษณะด้วย ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครอบครัวและชุมชน

2.3 ด้านมีสุข แทนคุณลักษณะด้วย เจตคติต่อการเรียนรู้ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน จำนวน 454 คน ได้รับแบบประเมินคืนมา จำนวน 427 ชุด คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.05 โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม

แบบสอบถาม มีระดับค่าคะแนน 5 ลำดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ประเมินแล้วได้ค่าคะแนนมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ประเมินแล้วได้ค่าคะแนนมาก

ระดับ 3 หมายถึง ประเมินแล้วได้ค่าคะแนนกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ประเมินแล้วได้ค่าคะแนนน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ประเมินแล้วได้ค่าคะแนนน้อยที่สุด/ควรแก้ไข

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 สถานภาพ และจำนวนผู้ตอบแบบประเมิน

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหาร	2	.50
ครู	15	3.5
นักเรียน	410	96
รวม	427	100%

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 96 รองลงมาคือครู จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และผู้บริหาร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ .50

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การทดสอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน ในเรื่อง เก่ง ดี มีสุข โดยได้แบ่งประเด็น เป็น 3 ประเด็น คือ ความเก่ง ความดี และความมีสุข โดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ประเมินคุณลักษณะของนักเรียนจากแบบสอบถาม หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการแล้ว

ตารางที่ 2 ระดับค่าคะแนน ของการวิเคราะห์ทดสอบคุณลักษณะของนักเรียน ในด้าน
เก่ง

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D	ระดับค่าคะแนน
1	ความสามารถในการเล่าเรื่องราวให้ผู้ฟังเข้าใจ	4.04	.95	มาก
2	การรับฟังคำพูดและทราบความต้องการของผู้ฟัง ในการติดต่อสื่อสาร	4.15	.74	มาก
3	การบอกผู้ฟังว่านักเรียนต้องการอะไร	4.14	.53	มาก
4	การอ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือการ์ตูน และหนังสือ อื่น ๆ	4.10	.49	มาก
5	การเขียนหนังสือ	4.35	.67	มาก
6	การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	4.44	.67	มาก
7	การรู้จักสภาพแวดล้อม เส้นทาง รอบหมู่บ้าน	4.28	.68	มาก
8	ความสามารถในการวาดรูป ร้องเพลง และเข้าใจ เนื้อหาของเพลง	4.32	.60	มาก
9	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของนักเรียน	4.42	.60	มาก
10	ความสามารถในการตัดสินใจทำงานตามลำดับ ก่อน-หลัง	4.31	.56	มาก
11	ความสามารถในการสรุปเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็น	4.44	.65	มาก
12	การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.39	.70	มาก
	รวม	4.28	.34	มาก

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะด้านความเก่งของนักเรียนโรงเรียนบ้าน
สุหร่า อำเภอกะเจนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในภาพรวมมี
ค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .34 เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความเก่ง มีค่าคะแนนอยู่ในลำดับมากทั้ง 12 ข้อ เรียงตามลำดับ
ดังนี้ นักเรียนมีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และ ความสามารถในการสรุปเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ที่

พบเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.39$) ความสามารถในการเขียนหนังสือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) ความสามารถในการวาดรูป ร้องเพลง และเข้าใจเนื้อหาของเพลง ($\bar{X} = 4.32$) ความสามารถในการตัดสินใจทำงานตามลำดับก่อน-หลัง ($\bar{X} = 4.31$) การรู้จักสภาพแวดล้อม เส้นทาง รอบหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.28$) การรับฟังคำพูดและทราบความต้องการของผู้อื่น ในการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.15$) การบอกผู้อื่นว่านักเรียนต้องการอะไร ($\bar{X} = 4.14$) การอ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือการ์ตูน และหนังสืออื่น ๆ ($\bar{X} = 4.10$) และความสามารถในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจ ($\bar{X} = 4.04$)

ตารางที่ 3 ระดับค่าคะแนน ของการวิเคราะห์ทดสอบคุณลักษณะของนักเรียน ในด้านดี

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D	ระดับค่าคะแนน
13	การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในครอบครัว	4.03	.95	มาก
14	การยอมรับฟังความคิดเห็น และปฏิบัติตามแนวความคิดเห็นของส่วนรวม	4.15	.74	มาก
15	ความขยัน หมั่นเพียร	4.14	.52	มาก
16	การประหยัด อดออม	4.10	.48	มาก
17	ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น	4.35	.67	มาก
18	การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน	4.43	.66	มาก
19	ความสุภาพเรียบร้อย	4.27	.68	มาก
20	ความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน	4.32	.60	มาก
21	กิริยาท่าทางของนักเรียนที่แสดงออกต่อครอบครัวและบุคคลอื่น	4.42	.59	มาก
22	ความพยายามในการทำความดี	4.30	.55	มาก
23	ความรู้ และความพยายามในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.03	.95	มาก
	รวม	4.23	.67	มาก

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะด้านความดี ของนักเรียนโรงเรียนบ้าน
 สู่हर้า อำเภอ จะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในภาพรวมมี
 ค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .67 เมื่อพิจารณารายข้อ
 พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความดี มีค่าคะแนนอยู่ในลำดับมากทั้ง 11 ข้อ เรียงตามลำดับ
 ดังนี้ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน มีค่าคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) อยู่ในระดับดี
 รองลงมาคือ กิริยาท่าทางของนักเรียนที่แสดงออกต่อครอบครัว และบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.42$)
 ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.35$) ความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า และอุปกรณ์ที่ใช้ใน
 การเรียน ($\bar{X} = 4.32$) ความสุภาพเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.27$) การยอมรับฟังความคิดเห็น และปฏิบัติ
 ตามแนวความคิดเห็นของส่วนรวม ($\bar{X} = 4.15$) ความขยัน หมั่นเพียร ($\bar{X} = 4.14$) การประหยัด
 อดออม ($\bar{X} = 4.10$) การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในครอบครัว ความรู้ และความพยายามในการ
 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.03$)

ตารางที่ 4 ระดับค่าคะแนน ของการวิเคราะห์ทดสอบคุณลักษณะของนักเรียน ในด้าน มีสุข

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D	ระดับค่าคะแนน
24	ความพอใจ ความชอบ ในศิลปะ /หรือดนตรี/หรือ กีฬา	4.15	.74	มาก
25	ความสามารถในด้านศิลปะ /ดนตรี /กีฬา	4.14	.52	มาก
26	ความร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี	4.10	.48	มาก
27	ความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	4.35	.67	มาก
28	ความแข็งแรงของร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของ นักเรียน	4.43	.66	มาก
29	ความสุขในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ	4.27	.68	มาก
30	ความพึงพอใจในชีวิตของตนเองในปัจจุบัน	4.32	.60	มาก
31	ความรู้ และการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด	4.42	.59	มาก
	รวม	4.27	.61	มาก

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะด้านมีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในภาพรวม มีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .61 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านมีสุข มีค่าคะแนนอยู่ในลำดับมากทั้ง 8 ข้อ เรียงตามลำดับ ดังนี้ คะแนน ความแข็งแรงของร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของนักเรียน มีค่าคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ความรู้ และการป้องกันตัวเองจาก ยาเสพติด ($\bar{X} = 4.42$) ความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.35$) ความพึงพอใจในชีวิตของตนเองในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.32$) ความสุขในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.27$) ความพอใจ ความชอบ ในศิลปะ /หรือดนตรี/หรือกีฬา ($\bar{X} = 4.15$) ความสามารถในการด้านศิลปะ /ดนตรี /กีฬา ($\bar{X} = 4.14$) และค่าคะแนนน้อยคือความร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี($\bar{X} = 4.10$)

ตารางที่ 5 ภาพรวมของพัฒนาการคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D	ระดับค่าคะแนน
1	คุณลักษณะเก่ง	4.28	.34	มาก
2	คุณลักษณะดี	4.23	.67	มาก
3	คุณลักษณะมีสุข	4.27	.61	มาก
	รวม	4.26	.54	มาก

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่า โครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีสึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง” ของโรงเรียนบ้านสุเหว่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการแล้ว ในภาพรวมมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .54 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนาการคุณลักษณะด้านเก่ง มีมากที่สุด ที่ ($\bar{X} = 4.28$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .34 รองลงมาคือ คุณลักษณะมีสุข ที่ ($\bar{X} = 4.27$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .61 และคุณลักษณะด้านดี อยู่ที่ ($\bar{X} = 4.23$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .67

ตารางที่ 5 แสดงข้อสังเกตของผู้ทำวิจัย

ข้อสังเกต	บันทึกหลักฐาน
1. กรอบ แนวคิด เรื่องการพัฒนารูปแบบ บูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข	มี
2. การประชุม	มีหลายครั้ง ครูส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุม
3. คำสั่งที่เกี่ยวข้อง	มี
4. แผนการปฏิบัติงาน	มี
5. แผนการสอน	มี
6. จำนวนนักเรียนที่ส่งการบ้าน	จำนวนมาก
7. จำนวนที่ใช้บริการห้องสมุด	จำนวนมาก
8. ความกระตือรือร้นในการเข้าเรียน	นักเรียนกระตือรือร้น
9. จำนวนสื่อประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ในห้องสมุด	น้อย
10. บอร์ดนักเรียนที่มีผลการเรียนดี รางวัลต่าง ๆ	มี
11. ความร่วมมือกันทำงาน	ครูร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียน
12. บอร์ดของหายได้คืน	มี
13. การอยู่ร่วมกันของนักเรียน	นักเรียนเล่นบ้างในชั้นเรียน ไม่มีการ ทะเลาะรุนแรง
14. การอ้อมทรัพย์สินของนักเรียนในโรงเรียน	มี
15. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ	มี
16. มีความสามัคคีในหมู่คณะ	มี
17. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	นักเรียนเข้าห้องสมุด เล่นกีฬา ดูแลต้นไม้
18. ความเจริญเติบโตตามวัย	มี
19. อัตราขาดทุพโภชนาการ	ไม่มี
20. บุคลิกภาพที่ดีของนักเรียน	มี
21. มีความสุขกับการร้องเพลง	มี
22. มีความสุขกับการเล่นกีฬา	มี

จากตารางแสดงข้อสังเกต ของผู้ทำวิจัย พบว่า โรงเรียนบ้านสุเหร่า ได้มีร่องรอยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ร่องรอยที่พบคือ กำหนดการประชุม และบันทึกการประชุม ที่แสดงถึงการให้ความสนใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการแสดงกรอบแนวคิด คำสั่ง แผนการปฏิบัติงาน แผนการสอน อย่างชัดเจน นอกจากนั้นพบว่า นักเรียนก็พฤติกรรมที่แสดงออกคือ มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเจริญเติบโต บุคลิกภาพ ที่เหมาะสม มีความสามัคคีมีการอยู่ร่วมกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในบทนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีการดำเนินการค้น การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
3. เพื่อศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ

วิธีดำเนินการค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมดหมดในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 15 คน และนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 410 คน รวมประชากรทั้งหมด 427 คน ใช้เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (2) แบบสอบถาม (3) แบบสังเกต ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 และขอเสนอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้กับแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง” มาแยกประเด็น เป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก แนวคิด กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ และประเด็นที่ 2 คือการพัฒนาการคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียน โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

สรุปผล

1. ผลการศึกษาแนวคิด กระบวนการ ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบ โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ที่เป็นผู้นำในด้านแนวคิด กระบวนการ และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือผู้บริหาร โดยใช้วิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านครู ครูนำนแนวคิดสู่เด็ก และผู้ปกครอง ชุมชนในโรงเรียน แล้วมาหาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกัน และเลือกใช้การบูรณาการแบบสหวิชา เลือกหัวเรื่อง แล้วเชื่อมโยงหัวเรื่องไปยัง 8 กลุ่มสาระวิชา จัดหลักสูตร และแผนการสอน รวมถึงกิจกรรมภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน

กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1.การวางแผน ผู้บริหาร และครู มีการประชุมทำความเข้าใจ และพัฒนาความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวางแผนการจัดการเรียนการสอน 2 ขั้นจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยกำหนดหัวเรื่อง และให้กลุ่มสาระวิชา ทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและด้านการสอนงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กำหนดหลักสูตร แผนการเรียนรู้ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ได้เลือกไว้ หัวเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับ สภาพนักเรียน สภาพแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี 3 ขั้นจัดการเรียนการสอน ตามแผนที่วางไว้ ในการจัดการเรียนการสอน มุ่งสอน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้จัดกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้ไปหาความรู้จากชุมชน เขียน จดบันทึก แล้วนำมาอธิบายในห้องเรียน ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะมีการทำความเข้าใจกันเป็นระยะ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหาร ครู นักเรียน และ

ผู้ปกครอง จะร่วมกันประเมินผลกิจกรรม ต่าง ๆ ของนักเรียน เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และ ทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. พัฒนาการคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียน โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอ ฉะนะ จังหวัดสงขลา ในประเด็น การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความ รับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 จากผลการประเมินการพัฒนาด้านเก่ง ซึ่งหมายถึง การสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง ทักษะกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการจัดการ ทักษะการนำความรู้ไปใช้ ร่วม ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าคะแนนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะกระบวนการ คิดใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สรุปเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็น และมีทักษะ การนำความรู้ไปใช้ ในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจได้ มีค่าคะแนนน้อยกว่าทักษะในข้ออื่น ๆ และสอดคล้องความ คิดเห็นของครูส่วนใหญ่ ที่เห็นว่า หลังการมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว นักเรียนมีความ กระตือรือร้น สามารถจัดกระบวนการคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และส่งผลให้นักเรียน ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.2 การประเมินผลการพัฒนาด้าน ดี ซึ่งหมายถึง การมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครอบครัว และชุมชน รวมถึงเป็นคนดีตามค่านิยม 8 ประการที่ ดี ของคนไทยนั้น พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่ามีคะแนนในภาพรวม มีค่าคะแนนในระดับ มาก เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการที่โรงเรียนบ้านสุเหร่าได้จัดทำขึ้น จะเน้นไปยังกิจกรรมที่ให้นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่องานที่ครู มอบหมาย

2.3 การประเมินผลด้าน มีสุข ซึ่งหมายถึง การมีเจตคติต่อการเรียนรู้ มี ความชอบพอใจในศิลปะ ดนตรีกีฬา ไร่เริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี มีสุขภาพร่างกายหรือ สุขอนามัย พอใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พึงพอใจในชีวิตของตนเองในปัจจุบัน และห่างไกลยาเสพติด พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า มีคะแนนในภาพรวม มีค่าคะแนนในระดับมาก และจาก หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรโรงเรียนบ้านสุเหร่า ได้มีการนำศิลปะป้องกันตัวสิ ละ มาใช้ในการออกกำลังกายหน้าชั้นเรียน นักเรียนได้ซึมซับ ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ รวมถึงทำให้มี สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

อภิปรายผล

1. แนวคิด กระบวนการ และรูปแบบ ของโครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการครั้งนี้ เกิดมาจากการมีวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร การใช้แนวประชาธิปไตยโดยเสนอความคิดเห็นผ่านที่ประชุม ทำให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักในความสำคัญ และเกิดการร่วมมือร่วมใจกันขึ้น และตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาและการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 51) แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่มุ่งกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด จะทำให้นักเรียนเหล่านี้เกิดความตระหนักในคุณประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษา (บุญโช หयोगบางไทร.2544 : 17) สถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์ร่วมกันมาร่วมกันมาช่วยพัฒนาเพื่อฝึกกำลังในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.2540 : 1)

น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อโครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยใช้หลักบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน โดยได้รับการสนับสนุนเต็มที่จากผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ในการดำเนินงานตามเป้าหมายคุณภาพต้องเน้นคุณภาพของผู้เรียน การดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน อันประกอบด้วย ผู้เรียนมีคุณภาพตามความคาดหวังของสถานศึกษา ชุมชน และสังคม โดยมีการพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม สมบูรณ์ตามวัย มีจริยธรรม ความรู้ความสามารถและความถนัดตามที่ท้องถิ่นกำหนดสอดคล้องตามศักยภาพนักเรียนและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารและครูมีการพัฒนางานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ผลงานเป็นที่ยอมรับในความเป็นมืออาชีพ และโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง.2544 : 38)

2. พัฒนาการ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียน ในประเด็น การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

พัฒนาการด้านความความเก่งของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอ จะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว ในภาพรวมมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ นักเรียนมีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และ ความสามารถในการสรุปเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของนักเรียน การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ความสามารถในการเขียนหนังสือ และความสามารถในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจมีค่าคะแนนต่ำสุด เนื่องจาก กิจกรรมที่ครูผู้สอนให้นักเรียนไปสืบค้น นักเรียนต้องเข้าไปในชุมชน เพื่อศึกษาเรื่องราวตามประเด็นหัวข้อ ทำให้เกิดองค์ความรู้ และทักษะในการจัดลำดับความคิด ทักษะการเขียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจมีค่าคะแนนต่ำกว่าข้ออื่น อาจเนื่องมาจาก ในสภาพสังคมของโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยเคยกับการออกเสียง และสำเนียงภาษาทางราชการของไทย จึงทำให้ค่าคะแนนในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจน้อยกว่าคะแนนในข้ออื่น

พัฒนาการด้านความดี ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอ จะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว ในภาพรวมมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของโรงเรียน และข้อที่มีค่าคะแนนน้อยสุดคือการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในครอบครัว ความรู้ และความพยายามในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการด้านความดี ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของโรงเรียน มีค่าคะแนนมาก เนื่องจาก ครูผู้สอนมีความเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นอย่างดี และพยายามปลูกฝังการทำความดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังจะเห็นจากหลักฐานที่ปรากฏคือ โรงเรียนจะจัดบอร์ดนักเรียนที่มีผลการเรียนดี รางวัลต่าง ๆ มีบอร์ดของหายได้คืน เชิดชูนักเรียนที่กระทำความดี อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่ทำความดี ให้ความสำคัญให้เป็นประโยชน์

พัฒนาการด้านความมีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา หลังจากได้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว ในภาพรวม มีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อ พบว่าข้อความแข็งแรงของร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของนักเรียน มีค่าคะแนนมากที่สุด ข้อที่มีค่าคะแนนต่ำกว่าข้ออื่น คือความร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี

การพัฒนาการด้านความมีสุขของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า มีค่าคะแนนในระดับมากตรงกับ แนวความคิดของ Kolb (ออนไลน์. 1994) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักเรียนได้ตั้งประสบการณ์ของตนเองออกมานำเสนอร่วมกับเพื่อนๆ จะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้รับโอกาสรับรู้เรื่องราวของคนอื่น ซึ่งจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้ สมพันธภาพในกลุ่มนักเรียนเป็นไปด้วยดี ทำให้เกิดความสุขในการจัดการศึกษา ส่วนข้อที่เกี่ยวข้องกับความเร่งด่วน สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี มีค่าคะแนนต่ำกว่าข้ออื่น อาจเนื่องจากชาวคราว สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ ส่งผลให้เกิดความระมัดระวังตัวในการใช้ชีวิตของไทยพุทธ และมุสลิม ส่งผลให้คะแนนในข้อนี้ต่ำกว่าข้ออื่น

โครงการ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข :

กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้เป็นระบบ และสร้างกิจกรรม ให้ครบ 4 องค์ประกอบ คือ จัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน มีการร่วมกันอภิปรายผล หรือร่วมกันแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความคิดรวบยอด และนำไปประยุกต์ใช้ เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง Kolb (ออนไลน์. 1994) สอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2545) ที่กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีดังต่อไปนี้ คือพิจารณาจากพฤติกรรมหรือวิธีการของผู้สอน 1) ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง (Construction of the new knowledge) 2) ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process skills) คือ กระบวนการคิด (Thinking process) กระบวนการกลุ่ม (Group process) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construction of the new knowledge) 3) ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) คือ มีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสิ่งมีชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่างๆ คอมพิวเตอร์ 4) ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข (Happy learning) 5) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ ชีตความสามารถ ศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) 6) ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Application) 7) ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็น ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้สอนที่เป็น ผู้อำนวยความสะดวกนั้นมีบทบาทดังนี้ 1) เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) 2) เป็นผู้สังเกต

(Observer) 3) เป็นผู้ถาม (Asker) 4) เป็นผู้ให้ การเสริมแรง (Reinforcer) 5) เป็นผู้แนะนำ (Director) 6) เป็นผู้สะท้อนความคิด (Reflector) 7) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere organizer) 8) เป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer) 9) เป็นผู้แนะแนว (Guider) 10) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) 11) เป็นผู้ให้คำชื่นชม (Appraiser) 12) และสิ่งที่สำคัญ คือ โรงเรียนบ้านสุเหร่ามี ความตระหนักถึงการวางรากฐานของสังคมให้เข้มแข็งจะต้องเริ่มพัฒนาที่คน ให้เพียบพร้อมก่อนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ความสามารถโดยต้องให้ความสำคัญ กับการสร้างคนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จึงใช้แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพได้ มาตรฐาน ตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ให้ชุมชน ประชาชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546 : 28)

ข้อเสนอแนะ

ผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะ จากโครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา สำคัญ ดังนี้

1. ผู้บริหารมีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ผู้บริหาร คณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมวางแผนและการดำเนินการ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

3. ครูทุกคนต้องมีความตระหนักต่อบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และต่อสังคม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่สมบูรณ์แบบ ควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นในวิชาชีพหมั่นแสวงหาความรู้และพัฒนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อุทิศเวลาให้กับงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ กำลังความสามารถ และทำงานเต็มเวลา จึงจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ครูผู้สอนที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ผู้ผู้เรียนโดยตรง เพื่อส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาและสร้างอนาคตที่ดีของประเทศ

4. โรงเรียนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ในโครงการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข : กรณีศึกษาการจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ให้มีทิศทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเป็นประโยชน์ต่อการหาจุดบกพร่องและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. โรงเรียนควรให้ความสำคัญ สนับสนุนปัจจัยที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2543) **การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง**. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.

กรมสุขภาพจิต. (2544) **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี**. กรุงเทพฯ : วงศ์กมลโปรดักชั่น.

กองส่งเสริมวิทยฐานะครู.กรมการฝึกหัดครู. (2530) **หลักการศึกษและปฏิบัติการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางไปรษณีย์.

กัญญารัตน์ เกิดบ้านไทร.(www.wk.ac.th/profect/kan_yarat/Project. 25 กันยายน 2552.
(<http://th.wikipedia.org/wiki/>)

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน . (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค

เจียร ทองนุ่น.(2531).**การศึกษาปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงินของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.สงขลา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

จำรัส นองมาก.(2536) **การรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชน : แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมบทบาทการแบ่งเบาภาระของรัฐ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ทิตนา แหมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2536).**การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญโชค หยอบบางไทร.(2544).**ศึกษาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 4 . วิทยานิพนธ์ กศ.ม.สงขลา. มหาวิทยาลัยทักษิณ**.

ประเวศ วะสี. (2548).**การจัดการความรู้ ช กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข**. กรุงเทพฯ : สถาบันการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

ปรียา บุญญสิริ. (15 พฤศจิกายน 2546). “การสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์”. (ออนไลน์)

สืบค้นจาก : <http://158.108.77.5/emagazine/emagazine2/mag.htm>.

พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต). (2531). การพัฒนาปัญญา. กรุงเทพฯ. มูลนิธิพุทธธรรม.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูญาโณ). (2537). ตอบปัญหานานาชาติ. กรุงเทพฯ. ศูนย์หนังสือ
คุณค่าธรรมาธิปไตย.

มนตรี หาทรัพย์. (2547). รูปแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อเชาว์อารมณ์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิจิตร ศรีสะอาด. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา. ปรชญาการศึกษา.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วันทนีย์ สวาสดีธรรม.(2540) การศึกษาปัญหาการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา. ปรญญาณิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ. (2540) ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.

กรุงเทพฯ.

สุวิทย์ มูลคำ (2547) กลยุทธ์การสอนคิดประยุกต์. กรุงเทพฯ. : หจก.ภาพพิมพ์.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง.(10 ตุลาคม 2545) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

: ยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอก. วารสารวิชาการ. 4(10)

อาภาพรณ พิริยาพิทักษ์ภรณ์ (อ้างใน <http://uru.ac.th/ure/>)

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัย

กิจกรรมการทำน้ำยาอเนกประสงค์

กิจกรรมรักการอ่าน

กิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียน

กิจกรรมเปิดโลกวิทยาศาสตร์

**พัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา**

นางเอกจิตร จันทรจิตจริงใจ
โรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
E-mail : akejun2499@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ในประเด็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหารและชุมชน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนบ้านสุเหร่า จำนวน 15 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า ระดับชั้นชั้นที่ 1 ถึงชั้นชั้นที่ 2 จำนวน 437 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มี 4 ขั้นตอน คือ 1. การวางแผนจัดการเรียนการสอนโดยผู้บริหารและครู 2. ขั้นตอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร กำหนดหลักสูตร แผนการเรียนรู้ และกิจกรรม ให้สัมพันธ์กับสภาพผู้เรียน บริบทของโรงเรียนและชุมชน 3. ขั้นตอนจัดการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้ 4. ขั้นตอนปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งได้เรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น การนำศิลปะการป้องกันตัวศิลปะมาให้นักเรียนออกกำลังกายหน้าชั้นเรียน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเรียนสูงขึ้น และปัจจัยเกื้อหนุนด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหารและชุมชนจากการมีวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร และการใช้แนวประชาธิปไตย

1.บทนำ

การสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน บทบาทของครูไม่ได้การถ่ายทอดความรู้เข้าสู่ผู้เรียน แต่เพียงอย่างเดียว ต้องช่วยให้ผู้เรียนสร้างและประกอบแบบจำลองทางความคิดให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสร้างหรือร่วมสร้างสิ่งที่มีความหมายในตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน โดยมีจุดมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง

ผลการศึกษาสำรวจและประเมินโรงเรียนบ้านสุเหร่า พบว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันนักเรียนมีการงานซ้ำซ้อน การเรียนรู้ไม่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจริง มีการเรียนแบบแยกส่วน แยกวิชา ทำให้นักเรียนไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ต่างๆจึงได้แนวคิดว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชา เน้นกฎ ทฤษฎี ประเด็น และข้อคำถามที่มีความสำคัญหรือประเด็นร่วมกันให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบเน้นการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการบูรณาการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาสาระความรู้และกระบวนการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลว่าปัญหาที่ต้องแก้ไขและประสบการณ์ต่างๆล้วนแต่มีการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลายๆสาขาวิชา จึงต้องเรียนรู้และใช้ทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถที่ลุ่มลึก จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้โรงเรียนบ้านสุเหร่าสนใจนำเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มาทดลองใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนและวิธีการ 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาแนวคิด กระบวนการและรูปแบบของการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านสุเหร่า ดำเนินการ ดังนี้

จัดการประชุม โดยใช้แบบสอบถามให้ผู้บริหารครูผู้สอนสามารถบรรยายถึง แนวความคิด กระบวนการและขั้นตอน และข้อเสนอแนะในการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า

กิจกรรมที่ 2 ศึกษากระบวนการ และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข ของผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านสุเหร่า

กิจกรรมที่ 3 จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กิจกรรมที่ 4 ทดลองใช้หลักสูตร

มีการนำหลักสูตร บูรณาการที่พัฒนาแล้วไปใช้กับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนและการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรบูรณาการก่อนและหลังการทดลองรวมทั้งประเมินพฤติกรรมครูผู้สอนภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

กิจกรรมที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรบูรณาการ
ขั้นสุดท้ายเป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร
บูรณาการมาประเมินและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดตาม
ส่วนประกอบของหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการสหวิทยาการ
ระหว่างวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ สำหรับทุกระดับชั้น ที่
สามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปขั้นตอนใน
การดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร

3. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

3.1 ผลการศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ผู้บริหาร และครู มีการประชุมทำความเข้าใจ และพัฒนาความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2. ขั้นตอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยกำหนดหัวเรื่อง และให้กลุ่มสาระวิชา ทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและด้านการสอน การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กำหนดหลักสูตร แผนการเรียนรู้ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ได้ออกไว้ หัวเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับ สภาพนักเรียน สภาพแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี

3. ขั้นตอนจัดการเรียนการสอน ตามแผนที่วางไว้ ในการจัดการเรียนการสอน มุ่งสอน กิจกรรมที่ให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้จัดกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้ไปหาความรู้จากชุมชน เขียน จดบันทึก แล้วนำมาอธิบายในห้องเรียน ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะมีการทำความเข้าใจกันเป็นระยะ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ขั้นตอนปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะร่วมกันประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3.2 ผลการพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. จากผลการประเมินการพัฒนาการด้านเก่ง ซึ่งหมายถึง การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทักษะกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการจัดการ ทักษะการนำความรู้ไปใช้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าคะแนนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะกระบวนการคิดใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สรุปเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็น และมีทักษะการนำความรู้ไปใช้ในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจได้ มีค่าคะแนนน้อยกว่าทักษะในข้ออื่น ๆ และสอดคล้องความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ ที่เห็นว่า หลังการมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว นักเรียนมีความกระตือรือร้น

สามารถจัดกระบวนการคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การประเมินผลการพัฒนาด้าน ดี ซึ่งหมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครอบครัว และชุมชน รวมถึงเป็นคนดีตามค่านิยม 8 ประการที่ดี ของคนไทยนั้น พบว่านักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่ามีคะแนนภาพรวมในระดับมาก เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการที่โรงเรียนบ้านสุเหร่าได้จัดทำขึ้น จะเน้นไปยังกิจกรรมที่ให้นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในการรับผิดชอบตนเอง ต่องานที่ครูมอบหมาย

3. การประเมินผลด้าน มีสุข ซึ่งหมายถึง การมีเจตคติต่อการเรียนรู้ มีความชอบพอใจในศิลปะ ดนตรีกีฬา ร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี มีสุขภาพร่างกายหรือสุขอนามัย พอใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พึงพอใจในชีวิตของตนเองในปัจจุบัน และห่างไกลยาเสพติด พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านสุเหร่า มีคะแนนภาพรวมในระดับมาก และจากหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรโรงเรียนบ้านสุเหร่า ได้มีการนำศิลปะป้องกันตัวลิเก มาใช้ในการออกกำลังกายหน้าชั้นเรียน นักเรียนได้ซึมซับ ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ รวมถึงทำให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

3.3 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

เกิดมาจากการมีวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร การใช้แนวประชาธิปไตยโดยเสนอความคิดเห็นผ่านที่ประชุม ทำให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักในความสำคัญ และเกิดการร่วมมือร่วมใจกันขึ้น

4. สรุปผล

กระบวนการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านสุเหร่า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน
2. ขั้นตอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตร
3. การใช้หลักสูตร
4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรบูรณาการ

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้วิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านครู ครูนำแนวคิดสู่เด็ก และผู้ปกครอง ชุมชนในโรงเรียน แล้วมาหาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกัน และเลือกใช้การบูรณาการแบบสหวิชา เลือกหัวเรื่อง แล้วเชื่อมโยงหัวเรื่องไปยัง 8 กลุ่มสาระวิชา จัดหลักสูตร และแผนการสอน รวมถึงกิจกรรมภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน

5. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอน โดยมีการวางแผนการสอนล่วงหน้า ปรับเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การใช้แนวประชาธิปไตยโดยการเสนอความคิดเห็นผ่านที่ประชุม ทำให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักในความสำคัญ และเกิดการร่วมมือร่วมใจกันขึ้น ความสำคัญและตระหนักถึง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านสุเหร่า ที่ให้ข้อมูล และร่วมทำกิจกรรมต่างๆ จนประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ให้ทุนในการวิจัยครั้งนี้ สุดท้ายขอขอบคุณ รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ และเจ้าหน้าที่ชุดโครงการผู้บริหารโรงเรียนทำวิจัยทุกคนที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำรายงานการวิจัยเล่มนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทิศนา ขัมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อ
จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ.
จุฬาลงกรณ์.
- [2] ประเวศ วะสี. (2548).การจัดการความรู้ ช กระบวนการ
ปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข.
กรุงเทพฯ : สถาบันการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อ
สังคม.
- [3] วันทนีย์ สวัสดิ์ธรรม.(2540) การศึกษาปัญหาการวางแผน
ปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา. ปรินญาณินทร์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยทักษิณ.